

*Genealogische en Heemkundige
Kring
Vaertlinck*

VZW

Contactblad van de Werkgroep Genealogie en Heemkunde
Willebroek

Driemaandelijks tijdschrift

2de jaargang – Nr 2

oktober-november-december 2006

Verantwoordelijke uitgever: Gust VAN AUWENIS, Dendermondsesteenweg 204 b202, 2830 Willebroek

Genealogische en Heemkundige Kring

“VAERTLINCK” vzw

Secretariaat p.a. René PATTYN

Molenweg 24

2830 Willebroek

Tel.: 03/886.92.44

E-mail : pattyn.rene@scarlet.be

E-mail : guvanau@scarlet.be

Bankrek.: 068-2318314-41

Erkende culturele vereniging Willebroek : culw083

Vzw-ondernemingsnummer : 0881.351.205

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen.

Bestuursleden :

Gust VAN AUWENIS	Voorzitter	Dendermondsestwg 204	2830 Willebroek	03/886.85.54
René PATTYN	Secretaris	Molenweg 24	2830 Willebroek	03/886.92.44
Guido VAN HUMBEECK	Penningmeester	Joz. Wautersstraat 125-1	2830 Willebroek	
Leon BERNAERTS	Bestuurslid	Eikenstraat 20	2840 Reet	03/888.21.83
Flor COOLS	Bestuurslid	Vijvershof 2	2830 Willebroek	03/886.69.98
Gary MANTIERS	Bestuurslid	Nieuwstraat 11	2830 Willebroek	03/886.65.26
Jan PEETERS	Bestuurslid	Pullaar 270	2870 Breendonk	0477/626984
Kevin POLFLIET	Bestuurslid	Jan Blockxlaan 7	2830 Aartselaar	03/877.59.55
Eric VAN WINGHE	Bestuurslid	Mispelweg 41	2830 Willebroek	03/886.78.82

Abonnement : 15,00 € door storting of overschrijving op rekening nr **068-2318314-41** van
“Vaertlinck” vzw, 2830 Willebroek

Afzonderlijke nummers : 5,00 €

Contactadres: René PATTYN, Molenweg 24, 2830 Willebroek

Website : <http://www.vaertlinck.be>

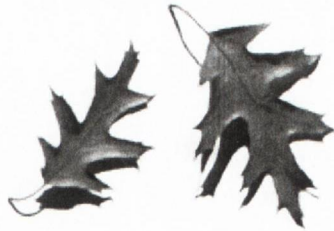
ISSN 1782-2785

Lid van :

Koninklijke Vereniging voor
Natuur- en Stedenschoon vzw

EDITORIAAL

*Beste lezer(-es),
Beste abonnee,*

De jaarlijkse vakantie ligt al een tijdje achter ons. Wij hopen dat deze voor u en uw gezin of familie deugddoend is geweest ondanks de wisselvalligheid van het weer dat in augustus velen parten heeft gespeeld.

Voor een groot aantal onder u is ook het nieuwe schooljaar al enkele weken geleden gestart en stilaan goed op gang gekomen. Wij wensen aan alle studenten, groot en klein, alsmede aan hun ouders dat dit schooljaar succesvol mag zijn.

Weldra worden wij geconfronteerd met de herfst waarin alles stilaan tot rust komt.

De herfst is een prachtig seizoen met zijn mooie en wisselende kleuren waarmee wij langzaam de winter tegemoet gaan.

*De dagen worden korter en de avonden langer. Dit wil zeggen dat er 's avonds wat meer tijd vrij komt om al eens wat meer aangename en interessante literatuur, waaronder het tijdschrift van onze kring *Vaertlinck*, door te nemen.*

Wij wensen u in alle geval tijdens deze kleurrijke herfstperiode zeer veel leesgenot.

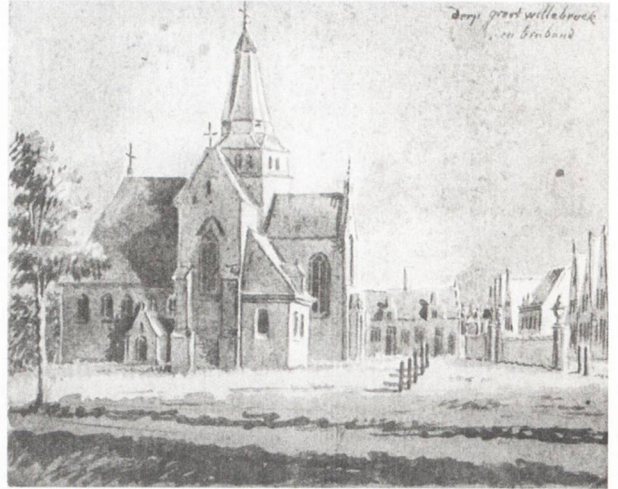
Het bestuur

**De wille-BROEKSCHIJTERS
of de
BELAGCHELIJCKE KLUCHT VAN
DE WILLEBROEKIGE BOEREN
DIE OP DE KERSNACHT
HEEL HUN KERK IN ROEREN
STELDEN**

Een kluchtlied uit 1815-1830, uit de tijd van ... wij willen Willem weg, wil Willem wijzer worden wij willen Willem weer.
Het is te zingen op de wijze van 't Cruys-capelleken.

Uit een Hollands schetsboek, de Sint-Niklaaskerk begin 19de eeuw.

Frei Desay

Kerstavond, het mist wierook in de kouwelijke St.-Nicolaaskerk. Het schip van de kerk is volgelopen. Pastoor Joannes Ermens, niet meer van de jongsten, kijkt even rond, schat knikkebollend de koppen en trekt voor deze Stille Nacht met veel armenceremonieel zijn mooiste zijden kazuifel over het hoofd. Het wemelt kaarslicht en van het devote volk de koude adem. Hier wordt heel gewaagd een kerkstoel verschoven, daar gromt een ingehouden hoest. Aan het altaar, de gekruisigde rug naar het volk gekeerd, nodigt de priester de gelovigen uit tot het gebed. In gemeen akkoord laat de misdienaar tijdens de dienst bijtijds de bel rinkelen. Hogerop voelt de koster rustig de orgelpedalen aan. En dan ineens is het daar. Er komt een onbestemd en naar geluid als een helse vloek de kerktoren uit- en de kerk ingevlogen. De ingetogen kerstsfeer is meteen verpest. Iedereen schiet als gelijk wakker. De paniek slaat toe.

1

vrienden wilt nu vrij bespotten al den Willebroeksche zotten die op den kersnacht met gedruijs liepen door de kerk heel confuijs zonder te weten den reden waarom sij die dwaasheid deden onder den dienst in 's Gods hujs terwijl sij luijden den klokken wird een jong om hoog getrokken waer op sij schreeuwden overluijd laet ons vluchten den kerke uijt

2

men zag er straks met g'heele hopen naer den kleijne kerkdeur loopen veel die riepen dan terstond daer is zeker eenen dullen hond dan zag men er weer in den drukten snel naar het okzael op vluchten ieder liep daer hij plaetse vond in den biechtstoelen en op de banken op den prèkstoel, stellagie en planken andere drongen de deur uijt kloek waer door veel scheten in hun broek

3

dan hoorde men als de leeuwen langst de andere zij daer schreeuwen de klok valt van boven neer en de toren krijgt een scheur daer en is niet mé te mallen den toren zal zeker vallen ras doet open de lijkdeur laet ons loopen zonder wachten eer dat wij hier al versmachten en al aen de andere kant riepen zij het brand, het brand

4

dan wird er weer zo gedrongen van de ouden ende jongen dat'er neusdoek, kap en hoet wird getreden met den voet eenen biechtstoel daerbeneven wird heel uijt sijn plaets gedreven want zij liepen als verwoet kinders ende groote menschen waer uijt dat veel hun pensen wirden plat oopen gedouwt 't welk hun zeker nu berouwt

5

schoenen, mutsen en holblokken
wirden in stukken ende brokken
betreden door dit gewoel
viel eene schild'rij van den biechtstoel
sij liepen gelijk gebroken
de kerk uijt ineen gedoken
staeken achteruijt hunnen doel
want sij vreesden dat den toren
op hen zou vallen achter oft voren
en sij liepen met groote pijn
in d'herberg om brandewijn

6

sij seijden weert wilt ons schinken
dat wij d'alteratie afdrinken
wij zijn beroert aen ons hert
geeft ons een druppelken voor de smert
de wijven zag men daer lekken
want 't was drank naer haere bekken
waer door sij wirden half zwert
ider begonst hem dan te schaemen
als sij die confusie vernaemen
en riepen 't is een groote schand
voor ons door het Nederland

7

komt gij vrome Mechelaeren
om dien toren wel te bewaeren
doet zoo veel als dat gij kont
eer den toren valt ten grond
Kopschieters ende Schaepekoppen
Gentenaers met al uw stroppen
komt vangt doch dien dullen hond
Kiekéters en wilt niet missen
komt met een knaptand om te blissen
met d'Antwerpsche Pannebroek
blust den brand tot Willebroek

8

nu zal men gaen in het rond
breed en wijd uw naem verkonden
dat gij dwaese zotten zijt
bot zonder aendachtigheid
wilt nu vrij uw bekken snoeren
op de Mechelaers gij boeren
met uw schimpig bot verwijt
van hun Maenblusschers te noemen
erger is u overkomen
houd uw bakhuijs nu in 't slot
eer dat gij word noch meer bespot

Nog een hooischoor (hooiberg) in de regio Willebroek

Nog in gebruik zijnde hooischoor bij de fam. Foqué, Heindonksesteenweg 186 te Willebroek
Opgemerkt door Mevr. Leen Foqué-Bartier.

VAN ONZE ABONNEES UIT KLEIN-BRABANT EN HET WILLEBROEKS OMMELAND

Schade aangericht door voorbijtrekkende soldaten te Oppuurs ten jare 1709

Het jaar 1709 was er een van de Spaanse Successieoorlog (1701 – 1713). Engeland en de Verenigde provinciën waren in oorlog met Frankrijk, Vlaanderen en Brabant. De twee belangrijkste gewesten van de Spaanse Nederlanden en het veel kleinere Mechelen waren toen, in de maanden volgend op de veldslag van “Ramillies” van 23 mei 1706 een Engels-Hollands condominium geworden. Een “Raad van State” met mensen uit de drie gewesten bestuurde het land in naam van de Oostenrijkse Habsburger Karel III.

In het oude archief van de gemeente Oppuurs vond ik documenten over vandalenstreken aangericht door kamperende soldaten te Oppuurs.

Deel 1

Pertinenten staat van het gene de ingezetenen der **Baronie van Oppuurs den 18^e en 19^e september 1709** bij **plunderingen** als andersinds **zijn kwijtgeworden**, van de soldaten gekampeerd geweest op de Oppuurse heyde den 18de, 19de en 20ste september van de volkeren van oorlog, degene gecondinseert hebben d’artillerie af te komen uit Vlaanderen naar Brussel.

Wordende deze staat gemaakt uit kracht van een zekere brief aan Ons toegezonden vanwege de Heer hoofdmaeyer Van der Linden op 25 september en is als volgt:

In den eerste **Peeter Van Wichelen** verklaard, waarachtig te wezen “op den eed”, bij hem als heden gedaan in de handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren de deur van zijn huis open en in stukken hebben geslagen en dat dezelfde uit zijn huis hebben genomen al dat er nog in te vinden was, bestaande in enige meubelkens en huisraad te samen weerdig de som van

> - 0

Adriaan Boeykens verklaard, ook waarachtig te wezen “op den eed”, als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren, zijn huis hebben open gesmeten en ten differente plaatsen gaten door geslagen en uit zijn huis weggenomen en geplundert al het gene daar in was, zo van meubelen huisraad klederen lijnwaad vlees en granen , al te samen weerdig ten minsten de som van

116 - 0

Boven dijen hebben de voorschreven soldaten den gemelde Boeykens en zijne huisvrouw zo **geslagen en gestoten** dat dezelfde daarvan **grauw en blauw** zijn zo op hunne armen als hun geheel lichaam.

dus memorie.

Jan verheyden verklaard, ook waarachtig te wezen “op den eed”, als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren zijn huis hebben opengesmeten en daaruit weg genomen en geplundert zijne huisraad, zo van lijnwaad klederen potten pannen en mede enen zak meel te samen weirt zijnde ten minsten de som van

20 - 0

Boven dijen hebben de voorschreven soldaten de gemelde Jan Verheyden nog **een gat in zijn hoofd geslagen** .

dus memorie.

De weduwe Francois Michiëls verklaard, waarachtig te wezen “op den eed”, als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren haar huis hebben open gesmeten en in stukken geslagen en daar uit weg genomen en geplundert zo meubelen - huisraad - lijnwaad - klederen - meel-tonne als andersints t’samen weirdig ten minsten de som van

36 - 0

Bovendien hebben de voorschreven soldaten de gemelde weduwe bijna **haren arm in stukken gesmeten**

dus memorie.

Cornelis Van Egmont verklaard, waarachtig te wezen “op den eed” bij hem als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren zijn huis hebben open en ten differente plaatsen in stukken gesmeten en uit zijn huis geplundert alle zijne meubelen, van huisraad - klederen en lijnwaad al te samen weirt zijnde de som van 23 – 0

Bovendien hebben de voorschreven soldaten de gemelde Cornelis Van Egmond en zijne huisvrouw **miserabel geslagen en gestoten** dus memorie.

Joos Verdict verklaard, ook waarachtig te wezen “op den eed”, als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren op zijnen erf ende messink hebben weggenomen van huisraad klederen en hout te samen weirt zijnde de som van 30 – 0

Guilliam Brijs verklaard, ook waarachtig te wezen “op den eed”, als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren op zijn erf en messink hebben weggenomen van huisraad en **eend-vogels** te samen de som van 5 – 0

Amant Daelemans verklaard, ook waarachtig te wezen “op den eed”, als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren zijn huis hebben open gesmeten en ten differente zijde in stukken gesmeten en weg genomen alle het gene “daar inne was”, zo van huisraad lijnwaad ijzerwerk klederen bedden te samen weirdig de som van 25 – 0

Joos Van Damme verklaard, ook waarachtig te wezen “op den eed”, als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren zijnde de deur van het huis in de vloer hebben gelopen en in t’zelfde huis ten vijf plaatsen gaten door geslagen en in zijn huis al uitgeplundert dat er in was, zo van meubelen lijnwaad klederen te samen weirdig zijnde de som van 100 – 0

Peeter Van Laer verklaard, ook waarachtig te wezen “op den eed”, als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren zijnen huis hebben ingelopen en daar door gebroken en uit zijn huis alles weggenomen en uitgeplundert, al dat er in was zo van huisraad – lijnwaad – klederen - bedden – potten – ketels – kuipen - granen - verkens vlees runderen, te samen ten minste weirdig de som van 152 – 0

Idem hebben dezelfde soldaten den voorschreven **Peeter Van Laer** alsnog uit zijn huis in geld genomen **de som van 98 gulden** 30 – 0

Hendrick De Keersmacker verklaard, ook waarachtig te wezen “op den eed”, als heden gedaan in handen van den officier Joos Janssens, dat de soldaten van de voorschreven volkeren zijn huis hebben open gesmeten en zijn stalleken afgebroken en voorts alles uitgenomen en geplundert dat er in was, zo huisraad lijnwaad klederen vlas hetgene te samen minstens weirt de som van 30 – 0

Deel 2

Pertinenten staat van hetgene **de regeerders van Puers en Oppuers**, hebben moeten geven aan den officier van de volkeren van oorlog, degene **den 18^e 19^e en 20 september 1709** op de Oppuereheyde **gekampeerd** gelegen hebben, die gecondinseert hebben d’artillerie te scheppen **afgekomen uit Vlaanderen naar Brussel**, om daar mede te omgaan fourageringen en plunderingen dijen niet tegenstaande is zulks ook geschied.

Wordende dezen staat gemaakt uit krachte van **een zekere brief**, aan Ons toegezonden vanwegens den Heer hoofdmaeyer Van der Linden, op datum **25 september 1709** en is als volgt:

In den eerste hebben wij regeerders van Puers en Oppuers t’samen één parochie aan den adjudant van den Heer Generaal van t’volk op den 19e september gegeven, om bereid te zijn van fourageringen – plunderingen als anderssinds, **20 permissen pistolen** degene hij in de naam van den voorschreven Heer Generaal heeft ontvangen om onze parochie gelooft **te bevrijden**. Niet tegenstaande zijn gefourageert geworden en geplundert volgens den staat hier nevenstaande, dus in courant geld voor het vijfde deel van Oppuers benevens de vier delen van Puers de som van 42=0

Idem bij de voorschreven regeerders, aan de **”kamerling”** van de Heer Generaal, vast gegeven **twee permissen pistolen** om ook voor de assistent generaal adjudant te komen vragen. Dus voor het vijfde deel van Oppuers benevens de vier delen van Puers de som van 4=0

Samen 46 gulden.

Idem alzo de voorschreven volkeren van oorlog op den **20^e september 1709**, van de Oppurse heyde **zijn opgetrokken en gekomen tot Kalfort**, wezende **een gehucht onder Puers**, disterende maar een klein stuk van de voorschreven heyde alwaar de quartier – generaal van de gemelde troepen **wederom heeft willen kamperen**, als wanneer de voorschreven regeerders bij het “quartier” zijn gekomen en hen kenbaar gemaakt het accoord aangegaan met de voorschreven adjudant hem zeggende dat het gehucht van Kalfort was **resorterende onder de parochie van Puers**. Niet tegenstaande heeft de quartiermeester daar niet naar willen luisteren, maar gezegd dat hij te Kalfort wilde kamperen en om zulks te beletten hebben de voorschreven regeerders aan dezelfde quartiermeester moeten geven 26 permissen pistolen, makende in courant geld voor het vijfde deel van Oppuers, benevens de vier delen van Puers de som van 54=12

Idem heeft er nog ene “vondeling” van t’zelfde volk tot Puers en Oppuers met enen troep soldaten komen “patroeëren”, aan de welke “naar dijen” men hem en zijne soldaten **ieder enen pot bier heeft gegeven** en nog heeft moeten geven een permissie pistool. Komt in courant geld voor het vijfde deel van Oppuers benevens de vier delen van die van Puers de som van 2=2

Samen 102 gulden en 14 stuyvers

Wij burgemeester en schepenen der Baronnien van Oppuers verklaren op “den eed” bij ons gedaan aan den officier, allen het gene voorschreven waarachtig te wezen, in welke der waarheid hebben deze door onze gezworen griffier laten depenseren en ondertekend op den 27 september 1709.

Verklaring der namen wonende te Oppuers :

- Peeter Van Wichelen gehuwd met Maria Waumans , cossaert.
- Adriaen Boeykens gehuwd met Cornelia Smet , landbouwer.
- Jan Verheyden , zoon van Adriaan , gehuwd ? brouwer.
- De weduwe Francois Michiels ?
- Cornelis Van Eggermont gehuwd met Joanna Meert , handwerker.
- Joos Verdict ?
- Guilliam Brijs gehuwd met Joanna Verheyen , landbouwer. Burgemeester.
- Amand Daelemans gehuwd metDe Blezer , stroodekker.
- Joos Van Damme gehuwd met Marie Brijs , cossaert.
- Peeter Van Laer gehuwd met Elisabeth Smets brouwer.
- Hendrick De Keersmacker gehuwd met Barbara Teugels , handwerker.
- Joos Janssens officier gehuwd ?

De tekst is weergegeven zoals hij op het origineel document staat.

Bron : R.A.Antwerpen , O.A. Oppuers nr. 63

Opgezocht en bewerkt door **Eddy Waumans** uit Oppuers

Oude meubelen spreken
Elk herinnert iets
Nieuwe zijn soms schoner
Maar ... ze zeggen niets

NIET ALLE DOODSBERICHTEN ZIJN DEZELFDE !

Dat een doodsbrief of doodsbericht niet altijd de voorbode hoeft te zijn van een onprettige tijding bewijst onderstaand document. Hij kwam niet plots of ongelegen en bezorgde de ontvanger van deze tijding zeker en vast geen verdriet of maakte hem niet moedeloos. Hij is afkomstig van de Willebroekenaar Florent De Berger (geboren te Willebroek op 10.01.1902). Hij woonde met zijn vader Guilielmus en moeder Joanna Van Mol in de toenmalige Palingstraat. Florent maakte deel uit van de Militielichting 1922 en kreeg als militien het stamnummer 108/69891 toegewezen.

Op 23 november 1922 oordeelde het 8ste Linieregiment dat men Florent zijn diensten best zou kunnen gebruiken. Schijnbaar voldeed hij zo goed aan hun eisen dat hij de volgende 14 maanden "mocht blijven". Dat Florent daar weinig kon aan verhelpen, bewijze dit bericht dat vrienden en kennissen ter gelegenheid van zijn "afzwaaien" mochten ontvangen.

Gary Mantiers

DE KLAS 1922

O Ranselus ! Geweerus ! Cachotus !

Wees indachtig de klas van 1922 van het 8 Régiment van *de Rotten* en geheel hare Familie; Mijnheer Leon Depackage, en zijne echtgenoot, geboren Adelina Inspection, en hun kind Agatha Opservation; Madame Céline Nettoyage, en hare kinderen Marie Capote, Jan Tunique en Joseph Lakenbroek; Mijnheer August Strooizak, en zijne echtgenoot Rosalie Matras, en hunne kinderen Vital Hoofdkussen, Colette Couverture en Anna Beddelaken; Mijnheer Hendrik Haverzak, zijne echtgenoot Madame Geweer, en hunne kinderen Mina Bayonnette Wuvina Centuron en Emiel Cartouchère; Madame Weduwe Borstelzak en hare kinderen Irma Borstels Louisa Knopscheer en Zuster Flora Tripolieffesch, Mijnheer Alexandre Garde-a-vous, zijne echtgenoot Madame Présenté-Arme en hunne kinderen Margueritte Service-du-Dimanche, Zoo En-Place-Repos en Sus Avant-par-Quatre De Famille van Mijnheer Strenge-Correctie en zijne huisvrouw, geborente *Lier*, Madame Weduw Siska Discipline, en haar kind Guerite; Mijnheer Emiel Cachot, en zijne vrouw Helena Salle-de-police, en hunne kinderen Karel Arrest, Emma Corvée-de-cour en Louis Geene-permissie; Mijnheer Gustaaf Grootte-Manœuvres, en zijne echtgenoot Exercice-Tic-Tac; Mijnheer Henri Bidon, en zijne huisvrouw Odile Soeplepel, en hunne kinderen Balthazar Rabatcol en Marie Pattaten. De Familiën Revue, Henri Matricule en Achille En-Grande tunique, laten met droefheid weten het pijnlijk verlies dat zij komen te ondergaan in den persoon van

Mijnheer *Florent De Berger*

Eerelid van de klas van 1922.

Groot Decoratie van de Orde zonder Permissie

Gedecoreerd met het Groot lint der Koninglijke orde van het Pattatenjassen en der Karottentrekkers.

Bij het léger gekomen den *23 November* 1922, en nu, na *14* maanden bitter lijden en ellende van de klas zijnde, verlaat hij met onuitsprekelijke vreugde den ongelukkigen troep, in den ouderdom van *22* jaar, voorzien van alle groote straffen en de voorrechten van een onbepaald verlof. Zijn afscheid van het leger zal plaats hebben op de groote koer van de kazerne van *Lunik*, onder eenen grooten toeloop van bedroefde schachten. De stoet zal gevolgt worden door al de kenkenkammer- en kindermeiden van *Gelensken* omtrek met al hunne kleine familieleden, van de Kazerne tot aan de Statie. Het lichaam zal op denzelfden dag toekomen in de statie van *Willebroeck*, waar zijne bloedverwanten en teergeliefde het met open armen zullen ontvangen. Het stoffelijk overschot, wapens en kleederen, zal gelegd worden in den familiekelder Magazijn. De muzieken die aan de lijkstoet zullen deelnamen zullen de gewone doodmarchen vervangen door den (Diabolo) en (Cake-Walk) en het hartroerend lied van (Moeder gij moet niet grijzen want uw zontje komt naar huis). De bloemenkronen worden vervangen door frische dranken en een welgevulde portemonnay. Gedurende 10 jaar zal er een dienst gezongen worden in den loop der maand *Januari* tot laienis van den dierbaren afgestorvene. Het is streng verboden de schachten weemoedig te maken.

Arme schachten bid voor ons. (365 dagen aflaat.)

Keer om, a. u. b.

Editeur. E. H. Bruxelles

Reproduction Interdite.

Noch kronen, noch bloemen, a. u. b.

BERICHT

1. Aan de pekings die aan den stoet deelnemen, is het streng verboden verhuishagens, koolkarren, bakkerskarrekens, kindervoituurkes en kruiwagens mee te brengen.
2. Geene kindermeissies mogen in den stoet gaan met hun zuigelingen of kleuters, uit vrees dat dat klein goed de orde zou kunnen storen.
3. In plaats van doodmarschen zullen er walsen en polka's worden gespeeld.
4. Volgens den laatsten wil van den gelukzalige, is men verzocht een jeneverkruikske en een welgevulde gelbeurs mee te brengen.
5. Om reden van onze verlossing zullen al de koffiehuzen en restaurants en ganschen nacht openblijven.

LOFREDE VAN DE KLAS

Het was een klas die niet bronchieerde noch voor de soep noch voor de pataaten. Zij had geen vrees noch voor politiekamer, noch cachot en trok liever kaar karot dan zich zeer te doen. Op het commando werkten ze als sapeurs, maar zoo gauw zij het gat schoon zag was het met karwei gedaan. Met de pijp in het bakkes, de pooten in de zakken en met loerende oogen gingen ze uitrusten op hun eentje of een uiltje vangen en zoo men hen per ongeluk betrapte, trokken ze naar 't visiet van den dokter. Daarom zijn al de schachten blij dat de anciens er van onder muizen. Zij hebben het ons bekend wat bewijst dat alleman content zal zijn. Arme schachten volgt ons voorbeeld en ge zult er U goed bij bevinden Amen.

Leve de zoete Libertelt !

We gaan rentenieren !

Verzoek geen mandaten mer te sturen.

Tien geboden van de klas 19.2.2.

Wanneer den clairon den reveille zal blazen.
Springen wij uit ons bed 'lijk hazen.
Wanneer 19.2.2 zal vertrekken.
Zal 19.2.2 viese muilen trekken.
Veel glazen bier en genever zullen wij drinken.
Gaarne zouden de schachten met ons mede klinken
Muziek zal ons vergezellen.
En slapers en triestigaards kwellen.
In straten en huizen zullen wij dansen.
En overal met lieve poesjes zwanzen.

Wanneer de avond zal aanbreken.
Kunnen wij niet meer spreken.
Dan liggen wij ergens bedronken neer.
Doch vrienden brengen ons thuis weêr,
Dan komt eenieder toegelopen.
En worden wij in 't bed gestooten 's Anderendaags is den troep vergeten.
En doen wij ons deugd aan burgers eten.
Dan zullen wij weder blij van zinnen
Ons liedje van de klas zingen.

Onze vader

Onze Vader die in de kazerne zijt, gheheiligt zij uw hard brood : hetgeen gij ons dagelijksch toegediend hebt. Uw wil is geschied gelijk gij gewild hebt : heden hebt gij ons de vrijheid gegeven en wij vergeven u het geschreeuw van. "Taisez-vous soldaat, ik vraag u niets !", en leid ons niet in den oorlog; want wij zijn verlost van al onze onnoozele en onverdiende straffen. Amen !

Wees Gegroet

Wes gegroet, keuken vol vet, de platta en de rabatcol zij met u, gebenedijd zijt gij tusschen al de bazoeven en de soep, vrucht uwer oude douchen en de vervloekte vuile pattaten met ijzerdraad. Moeder van onzen buikpijn wij vluchten u allen, arme piotten. nu en in de uur onzer verlossing. Amen !

Laatste woorden uitgesproken op het martelaarsbed

Wist gij eens wat ik hier heb moeten lijden, de tranen bespuiten mijn doodslaken en mijn hart bloed nog als ik denk aan de afgrijselijke tooneelen welke ik hier heb moeten bijwonen. O ! barmhartige God ! Welke langdurige en schrikkelijke uren zijn deze geweest naar dewelke ik 14 maanden heb gewacht. Maar den zoo lang betrachten tijd is eir delijk aangebroken en nu wensch ik ook nog een vaarwel aan al de schachten, die misschien rond mijn hoofd hebben gezweefd en mij toegeroepen hebben : "Verdriet en ellende omringen u hier. ", En nu commandant, bemartigheid moest mijn geluk en leest de tien volgende geboden. Amen !

Gebed van de klas

Nu gaan wij u verlaten, O, arme schachten,
Gedaan zijn voor ons de wachten,
Piquet en corvée de cour.
Dal is nu uwen toer.
Ook geen rabatcols, noch rotte pattaten.
Dit kunnen ze voor de lange dienaars laten.
Na maanden lang zoeken in den om-
trek onzer zwarte stad.
Hebben wij den vijand toch eens bij de vleugels gehad.

Nu dragen wij hem ras naar zonder omwegen te maken.
Daar zal hij eeuwig over ons geweer en ransel waken.
Adieu ! schachten, vaarwel !
Adieu ! heilige Vader.
Nu keeren wij blijgezind naar het ouderlijk huis.
Voor ons is de krijgsveld voor altijd in gruit.
Brenge ons naar den depôt onzer verlossing.
Waar wij altijd zullen roepen.
« Lang leven de klas van 19.... »

HISTORIEK

van het Klooster der "Dochters van Maria" te Willebroek

(Deel 5)

Woord vooraf: de teksten, spelling en zinsvorming zijn integraal overgenomen uit het archief van het klooster der "Dochters van Maria" te Willebroek. Er werd niets gewijzigd aan de oorspronkelijke tekst die opgesteld werd door de kloosterzusters zelf.

HET NIEUW TIJDPERK

Vooruit! is het wachtwoord zoo in de stoffelijke als de zedelijke wereld. De laatste helft onzer 19e eeuw, dank aan het wijs bestuur van ons Belgisch Vorstenhuis, bij zonder gekenmerkt door die verbazende vooruitstreving op gebied van uitvindingen, handel, nijverheid, kunsten, wetenschappen, en alle graden van het onderwijs.

De scholen moesten, ingezien het verbeterd programma van onderwijs, eene nieuwe richting nemen; onze nederige schoolmeesteressen meenden, dat het hun aan goede methode mangelde; daarom verzochten zij in 1854, de eerwaarde Moeder Constantia der Ursulinen van Saventhem, hier eenige dagen over te brengen, om hen met de nieuwe leerwijzen bekend te maken. Dit verzoek werd ingewilligd en door Hooger Overheid goedgekeurd.

Met nieuwen moed, onder het geleide van den Eerw. Bestuurder Teugels, ieverden de Zusters aan het onderwijs der Willebroecksche jeugd; zij maakten plannen, om door het Bewaarschoolonderricht, ook de jongste kindertjes rond zich te vergaderen.

In 1860 ging Zuster M. Augustina naar Mechelen en verbleef drie weken bij de Zusters van Bermhertigheid, waar reeds eene bewaarschool in voege was. Zuster M. Augustina woonde al de lessen bij, nam aantekeningen, oefende zich in dat soort onderwijs en was weldra vaardig, om hier andere zusters op te leiden en eene bewaarschool te openen, zeer spoedig gevuld door de kleine gastjes der parochie. Deze inrichting viel gansch in den smaak der bevolking; de moeders waren blijde hunne kleintjes aan de bewaking der Zusters toe te vertrouwen; menige begoede Dame schepte er vermaak in, de kindertjes, - toen op trapbanken geplaatst - te zien oefenen, te hooren zingen, en hun eenige lekkernij of beeldjes uit te deelen.

Maar, ja, geen rozen zonder doornen! De zoete beker der Zusters werd alras met bitteren drank aangelengd. Eene gevaarlijke pokziekte teisterde de gemeente en de E.H. Teugels was een der eerste slachtoffers. Liefdevol werd de waarde Zieke door Zuster M. Francisca en Zuster M. Scholastica Van Den Broeck, van Heffen, opgepast; - deze laatste werd ook door de ziekte aangetast, maar was spoedig hersteld, - doch zoo hevig was de verderfelijke koorts, dat, na drij dagen de E. Bestuurder bezweek.

Moeder Aloysia Dillewijns schreef van Hem, de volgende zinrijke woorden: "*Den In Meert 1853 begon de Z.E.H. Engelbertus Teugels zijne bediening als Bestierder van ons klooster, bediening, welke Hij tot het "einde zijn levens altijd met grooten iever en liefde heeft waargenomen. Veel verbetering; heeft hij in de scholen gebracht, in alles de plichten van een waren Herder, Vader en Onderwijzer vervullende. Tot onze groote droefheid is deze waarde Bestierder ons door een vroegtijdigen dood ontruk, den 2n Mei, dag der Maand Maria 1861. Zijne ziekte is kort maar hevig geweest; gedurende dezelve gaf hij ons gestadig, zooals in zijn leven, voorbeelden van onderwerping aan Gods H. Wil. Zijne gedachtenis zal hier altijd in zegen zijn; ook moet Hij al tijd aanzien worden onder de voornaamsteWeldoeners onzer Vergadering, gelijk Hij inderdaad is, zoo voor het geestelijke, als voor het tijdelijke.*"

(Get.) Z.M.A. Dillewijns. Overste.

De Eerwaarde en betreude Bestuurder werd vervangen door den Eerw. Heer Knaeps, ondertpastoor te Blaesvelt. Deze Priester verbleef slechts ettelijke maanden te Willebroeck, ziekte verplichtte hem naar zijne geboorteplaats weder te keeren. Z.E. de Aartsbisschop van Mechelen zond dan den E.H. Aloysius Van Meel, onderpastoor te Berchem-Ste-Agatha, om het ambt van Bestierder waar te nemen.

Het was de geschikte man om den weg, door E.H. Teugels ingeslagen, te vervorderen en de Religieuzen-onderwijzeressen op de hoogte hunner verheven zending te brengen. Deugd, geleerdheid, talent, liefde tot de kinderen, kennis van onderwijs, iever tot volmaking en vooruitgang; ziedaar zoovele hoedanigheden, waarmede de jonge Bestierder aller harten veroverde.

J. M. A.

O Heer, gedenk toch dat ik voor uw aenschyn in
 waarheid en met een volkomen hert heb gewan-
 deld, en dat goed in uwe oogen is, gedaen heb;
 en gy, myne kinderen, gy weet hoe ik my ten
 allen tyde ten uwen opzichte gedragen heb..... u
 aen niets, van al hetgene u konde voordeelig zyn,
 latende gebrek lyden.... voortaan, eilaes! zult gy
 my niet meer zien, gy, onder welke myn leven
 geweest is als een doorgang.
 Rec. c. 20. Act. 20. v. 18.

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
 DEN ZEKER EERWAARDEN HEER

ENGELBERTUS TEUGELS,

Geboren te Heyndaeck, 7 November 1809.
Priester gewyd te Meehelm, 28 Augustus 1835.
Onderpastoor benoemd te Hesseu, 29 Sep- 1835.
tember
Directeur van het klooster te Willebroeck, 19 1835.
Februury
Alduer, voorzien van de H.H. Sacramenten
der stervenden, in den Heer ontslapen,
2 Mei 1864.

De teere jeugd verliest in hem eenen onderwyzer
 die met ware gevoelens van godsdienst in hinnen
 herten het zaed van de deugd zaaide en het onkruid
 door vermaningen uitrukte; steunende op de on-
 fcelbare belofte van God, hopen wy zyne vergelting.

Die er velen in de wegen van de regtvaardigheid
 zullen onderwezen hebben, zullen bliken als
 sterren in alle eeuwigheid. DAN. 12.

VERZING.

Myn Jesus! hermhertigheid. (100 dagen afluet.)

K. K. P.

Druk. van A. Steenackers-Klerk, te Meehelm.

J. M. A.

Leert van mij dat ik zachtmoedig en ootmoedig van
 harte ben. MATH. XI 29.
 Maria komt hare stervende kinderen te gemoet en
 leidt ze ten Hemel op. R. THERESIA.

TER ZALIGER GEDACHTENIS VAN
MARIA-JOSEPHA DILLEWYNS,
 MET KLOOSTERNAAM
Zuster Maria-Aloïsa,

Gehoren te Willebroeck, den 24 februari 1808,
 en aldaar, voorzien van de H.H. Sacramenten, god-
 vruchtig in den Heer ontslapen den 3 december
 1870, het 47-jaar harer professie in het klooster der
 Dochters van Maria, 't welk zij gedurende 30 ja-
 ren met de grootste wijsheid bestuurd heeft.
 De plechtige lijkdiensst zal plaats hebben in de
 kapel der Dochters van Maria, op dinsdag 18 de-
 cember, ten 9 ure.

Zij muntte uit in voorzichtigheid, in godvruchtigheid
 en lijsduchtigheid. (OFF. S. ANTON). Als hoofd der rei-
 gneuze gemeente was zij een heldere spiegel van alle
 deugden, en stichtte hare gerstelijke kinderen door
 hare woorden, door hare daden en door een voorbeeld
 van alle goede werken. (OFF. S. RAYM). Dat men dus
 niet verwonderd zij onze brancen te zien elorien, wan-
 neer wij haar in onze vergadering niet meer vinden.
 (S. FERD). 't Geen ons vooral pijnigt, is dat zij te
 spoedig aan onze lijsde ontruks is geweest; nochtans
 bedroeven wij ons niet buiten mate; maar bedanken
 wij God voor de gunst die Hy ons gedaen heeft van
 met haar te mogen leven (S. BASIL), en verlaten wij
 haar niet, tot dat wij haar door onze gebeden in de
 woonplaats der Heeren gebracht hebben. (S. AMBR.).

Zoet Hart van Maria, wees mijn heil! (300 d. afl.).
 Barmhartige Jesus, geef haar de eeuwige rust!
 (7 jaren en 7 maal 40 dagen afluet)

K. K. P.

Meehelm. — Drukk. E. P. van Velsen.

Wij hadden het genoeg dien heiligen Priester aan 't werk te zien, van af onze prilste jeugd, en wij achten ons overgelukkig thans lucht te kunnen geven aan de dankbare en eerbiedvolle gevoelens, die ons steeds jegens dien achtbaren Weldoener bezielde.

We zagen Hem, toen hij met een onvermoeibaar geduld zijn muzikaal talent ten dienste stelde der zusters, en hun den kerkzang aanleerde, om de goddelijke diensten meer luister bij te zetten! We bewonderden zijnen iever, om de woonst van van den Goddelijken Zaligmaker te versieren met kunstbloemen, door hem zelven opgemaakt en in de kapel geplaatst! We waren ooggetuige van zijne behendigheid, om den naiever der schoolkinderen te prikkelen door wekelijksche Catechismuslessen, door wedstrijden, die hij persoonlijk voorstelde en verbeterde. Wij ondervonden wat innig belang hij stelde in de scholieren, hoe hij hun karakter bestudeerde, hun aanleg, bekwaamheid en godsvrucht toetste; ze dan met een vaderlijk oog volgde, te rade stond en hielp, om ze tot hooger roeping op te leiden. De verdiensten van den E.H. Van Meel werden ook door anderen erkend, daar de doorluchtige Aartsbisschop hem tot diocesanen Inspecteur van het Lager Onderwijs benoemde.

Dit gaf hem volle recht, om de bestaande gebouwen onvoldoende te oordeelen en de kloostergemeente te doen besluiten tot het oprichten van nieuwe schoollokalen. Hij zelf maakte de plans en was de bouwmeester; zoo werden in 1864 twee klassen van het pensionaat en de lokalen der speelzaal opgebouwd. Onze Willebroecksche tijdgenooten zullen wel de prijsuitdeeling van dit jaar herdenken: hoe de E.H. Directeur liedjes en stukjes opstelde, om de nieuw gebouwen in te huldigen, en ze met taai geduld den schoolkinderen aanleerde. Hoort ge 't nog klinken: "Wat is het ruim en schoon, Ons nieuw schoollokaal! En heerlijk ingericht, Tot onze zegepraal!...."

De grote geschiedenis van het kleine Vaartland

Deel 2

Van Romeinen en Franken.

In de vorige editie van deze uitgave wierpen wij een blik op hoe onze streek er in prehistorische tijden moet hebben uitgezien. Zoals we daarbij al aangaven, valt de eerste min of meer vaste bewoning van het Vaartland te situeren in de IJzertijd, omstreeks 600 v.Chr. Uiteraard was van de gemeente Willebroek toen nog lang geen sprake. Het ontstaan van de woonkern met deze benaming wordt officieel gesitueerd omstreeks 1180. Toch doen heel wat details vermoeden dat er al in de Frankische periode een en ander bewoog in het Vaartland. De Sint-Niklaaskerk vormt daarbij een belangrijk aanknopingspunt, zoals wij u graag belichten in volgend deel.

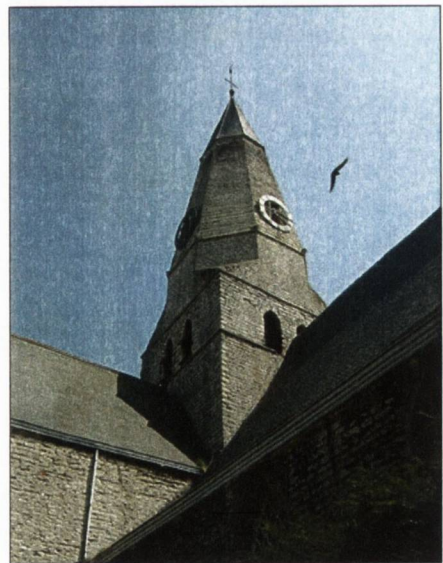
2.1. Het ontstaan van een dorp.

2.1.1. Willebroek 800?

In de algemene geschiedenis eindigt de IJzertijd met de verspreiding van de Griekse en Romeinse beschaving. Kenmerkend voor deze periode is het feit dat de geschiedschrijving het duidelijkst is over Rome en het Middellandse Zeegebied. Naarmate men zich verder van deze twee centra verwijderd, wordt onduidelijker wie welk gebied bewoonde, en wie waar heerste. We weten wel dat diverse kleine en grotere volksstammen hun weg zochten door het egale Europa van toen en zich vooral vestigden in het stroomgebied van rivieren en langs kuststroken. Zo zou Willebroek de grens hebben gevormd van de door de Romeinen als *Civitas Nerviorum*¹ aangeduide landstreek, die werd bewoond door de Nerviers en later dan de Franken (vanaf 482 n.Chr.). Het is in deze periode dat het Vaartland en zijn omgeving zich beginnen te ontwikkelen als sedentaire gemeenschap, zoals kan worden afgeleid uit diverse vondsten.

Het is moeilijk te bepalen hoe en vooral wanneer uit de voornoemde sedentaire gemeenschappen effectief een dorp ontstond. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de viering *Willebroek 800* die in 1980 plaats vond. Die wordt opgehangen aan de door drie historici² aangehaalde, maar nooit in enige bron teruggevonden overdracht van het *altare* van Willebroek (Sint-Niklaasparochie) door bisschop Rogerus van Cambrai aan de abdijs van Saint-Aubert te Cambrai (Kamerijk) in 1180.

Hoewel de overdracht aannemelijk klinkt, is zij nooit bewezen: de bron waaruit dit gegeven werd gehaald 'verdween' na de genoemde historici. Zelfs de heemkundigen die de brochure bij voormelde viering samenstelden, zeggen daarin zeer duidelijk dat het gezegende jaartal 1180 in geen enkele gekende bron wordt vermeld.

*De toren van de Sint-Niklaaskerk
(foto: Eric Van Winghe)*

¹ De Romeinen verdeelden de door hen beheerste gebieden in 'provincia' (voor België waren dit Germania Inferior -Nederland + een deel van het huidige België- en Belgica -het westelijke deel van België nu). Die werden op hun beurt onderverdeeld in 'civitates', die naar Romeinse normen op een stedelijke basis steunden. (prof.dr. Bauer R., *De Lage Landen, een geschiedenis in de spiegel van Europa*, Lannoo - Tielt, 1994.)

² C. Van Gestel, A. Miraes en A. Wouters. Laatstgenoemde werd in Willebroekse heemkundige kringen bekend met zijn standaardwerk, 'Histoire des environs de Bruxelles'.

Diverse keren werd aangenomen dat 1180 slaat op een verkeerd gelezen 1189. Uit dat laatste jaartal is immers wél een bron bekend, evenals uit 1190 en 1192. Al deze documenten, bewaard in de “*Archives départementales du Nord*” te Lille, handelen over het bedieningsrecht van de kerken van Willebroek en Vremde. Die van 1189 heeft het over de overdracht van beide kerken door Rogerus aan de abdij van Saint-Aubert. Belangrijk hierbij is de zinsnede over de *altaria* van Willebroek en Vremde ‘...que dilectus noster Fulco, canonicus ecclesie Remensis tenebat...’. We begrijpen hieruit dat de kerk van Willebroek, vóór zij bezit werd van Rogerus, werd beheerd door kannunik Fulco van de Metropolitane kerk van Reims (Frankrijk).

Van een stichting is er nergens sprake, zodat de oorsprong van de Sint-Niklaaskerk vaag blijft. Ook de oorspronkelijk zuiver Romaanse bouwstijl waarin de kerk werd opgetrokken en waaraan vandaag nog enkele details herinneren, brengt weinig uitkomst. We zouden wel kunnen beweren dat de Willebroekse kerk vóór 1130 ontstond vermits vanaf dan de Gotische bouwstijl zich begon te verspreiden. Het staat echter vast dat de Romaanse stijl gangbaar was tussen 750 en 1250, en dat de Gotiek vanaf 1130 slechts geleidelijk aan ingang vond.

2.1.2. De Sint-Niklaaskerk: getuige van een Romeins of Frankisch verleden?

Hoewel de feiten weinig klaarheid scheppen over de oorsprong van de Sint-Niklaaskerk, is de volkse overlevering duidelijk: die beweert dat de Willebroekse kerk Romeinse wortels heeft. Totnogtoe werd aangenomen dat die veronderstelling louter is gebaseerd op de wat vreemde 'peperbusachtige' structuur van de kerktoren. De theorie werd dan ook nooit echt ten gronde onderzocht. Nochtans wijzen verschillende bronnen de vroegere Dorpsstraat - thans August Van Landeghemstraat - waarlangs de Sint-Niklaaskerk is gelegen, een Romeinse oorsprong toe. De Romeinen zouden langs deze weg best een bidplaats of vestiging kunnen hebben gehad.

Dan blijft echter wel het feit dat te Willebroek nooit vondsten hebben gewezen op een Romeinse aanwezigheid. In de nabije omgeving is dit wél het geval. Zo is gebleken dat de Romeinen in Rumst (*Rumesta*) een scheepsbasis hadden, die de scheepvaart meer landinwaarts moest beschermen.

Wat wij ook nog weten over de Romeinen is dat zij onze contreien volbouwden met versterkingen als verdediging tegen de Franken en andere barbaren³. Dergelijke *castella*⁴ (enkelvoud *castellum*) werden ingeplant langs belangrijke wegen en rivieren. Zo ook in de buurt van de Rupel te Ruisbroek. In Willebroek evenwel zijn er geen duidelijke sporen van een dergelijke vesting. Misschien stamde de versterking *Steendre* langs de Rupel, waarvan in de context van de Spaanse overheersing melding wordt gemaakt, uit de Romeinse periode? Het zal allicht nooit duidelijk worden.

Een impressie van een Romeins castellum in vogelvlucht, naar J. De Vree

2.1.3. De Frankische piste

Wat kan er dan nog een licht werpen op de geschiedenis van Willebroek en zijn kerk vóór 1189?

Veelbetekenend is het vóórkomen van de steden Reims en Kamerijk in voorgaand verhaal. Beide steden zullen van de omvorming in 248 van de zogenaamde *Civitas Nerviorum* tot *Civitas Cameracensium*, uitgroeien tot belangrijke Frankische centra.

In de vijfde eeuw na Chr. stortte het Romeinse gezag in West-Europa stilaan ineen. De Salische Franken kregen in deze periode, met name in 358, van de Romeinse keizer Constantius II de toelating om zich als *federati* (bondgenoten) te vestigen in het Romeins gebied in de Scheldevallei en tussen de

³ De term 'barbaren' duidt bij Romeinen en Grieken in het algemeen op vreemde volkeren en culturen. De bijbetekenis van 'gewelddadig' en 'ruw' wordt pas later toegevoegd.

⁴ Een castellum (vgl. het Nederlandse *kasteel*) was behalve een Romeins verdedigingswerk, vaak een dorp op zich waar soldaten woonden met hun gezinnen. In de buurt van castella ontstonden vaak kampdorpen en grafvelden, terwijl met de naburige bevolking regelmatig handel gedreven werd.

grote rivieren (de Civitas Cameracensum). Hun woongebied werd aangeduid met de benaming *Toxandrië* en strekte zich in noordelijke richting uit tot in het uiterste noorden van Vlaams-Brabant⁵.

Keren wij terug naar de Willebroekse context dan kunnen wij uit het voorgaande alvast twee conclusies trekken. Ten eerste lagen de gebieden die wij nu kennen als Klein-Brabant en Vaartland net aan de noordelijke grens van de *Civitas Cameracensum* en *Toxandrië*, beiden Frankisch gebied. Ten tweede blijken de 'Frankische' steden die in de 12de eeuw het patronaat bespreken van de Willebroekse kerk, al in de derde eeuw na Christus de belangrijkste centra te zijn geweest in het Frankische Rijk.

Langs Willebroekse zijde zouden van het einde van de vijfde tot het midden van de zesde eeuw alleszins de Franken de Rupeloevers hebben bewoond. Een twintigtal vondsten staven dit, en het is ook logisch: zoals hierboven vermeld strekte de zuidelijke grens van het Frankische *Toxandrië* zich uit tot aan de noordgrens van Vlaams-Brabant, terwijl in oostelijke richting de nabijgelegen Dijle de natuurlijke grens vormde.

Een geromantiseerde afbeelding van de Franken, dat wel als een krijgersvolk bekend stond, maar bij ons vooral de kerstening inluide.

Het ultieme bewijs voor de *Frankische piste* zou tot slot een pauselijk conflict kunnen vormen dat zich afspeelt in de tweede helft van de negende eeuw n.Chr. - nog tijdens het Frankische tijdvak dus (482-911). Nicolaas I ijverde in deze periode voor de bestendiging van de hoogste machtsaanspraken van het universele pausdom, met een ondergeschikte positie voor de wereldse machten. Het komt in dit verband o.m. tot een proces tussen Nicolaas en aartsbisschop Hincmar van Reims (!). Rekening houdend met de kerstening die na de doop van Clovis in onze streken plaatsvond en de heiligen die daarmee bij ons werden geïntroduceerd, is het niet zo denkbeeldig dat Willebroek wel degelijk tijdens de Frankische periode ontstond en dat de in de 12de eeuw voor het eerst vernoemde Sint-Niklaasparochie bij de kerstening van de plaatselijke Franken werd opgestart...met de naamheilige van de regerende paus als patroon.

Omdat het voorgaande grotendeels gestoeld blijft op veronderstellingen en oorzakelijke verbanden, en er te weinig bewijzen zijn om te kunnen spreken van *een Frankisch dorp*

genaamd Willebroek is het ook niet erg duidelijk of Willebroek in 1096, wanneer het ermee overeenstemmende gebied deel uitmaakt van de meierij van Grimbergen onder Wouter Berthout⁶ - en dus vóór de Sint-Niklaaskerk voor het eerst wordt vermeld - inderdaad reeds bestaat als dorp.

We moeten het er daarom noodgedwongen op houden dat de officiële geschiedenis van Willebroek begint met de officieuze overdracht van de Sint-Niklaaskerk in 1180, of de officiële overdracht van 1189. We kunnen daarbij aannemen dat de ontwikkeling van het échte dorp Willebroek waarschijnlijk pas goed begon in de loop van de 13de eeuw, wanneer het onder meer door paus Honorius als parochie wordt gerekend bij de bezittingen van de abdij van Grimbergen.

Hoe Willebroek zich vanaf die laatste periode stilaan ontpopte tot woonkern en de speelbal werd van Spanjaarden en Geuzen, leest u in een volgend deel.

door Kevin Polfliet

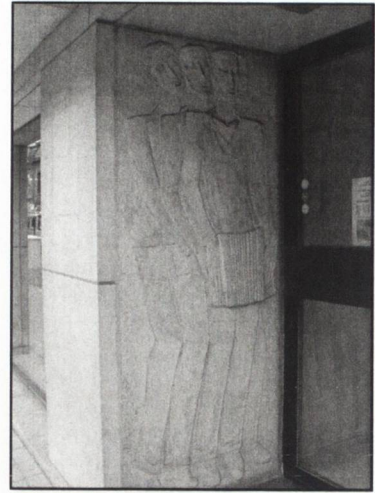
⁵ Toxandrië of Taxandria was een gebied dat zich uitstrekte over de provincies Antwerpen, Limburg en het uiterste noorden van de provincie Vlaams-Brabant, en over het zuiden van de Nederlandse provincie Noord-Brabant. Natuurlijke grenzen van de streek waren de Maas, de Schelde en de Dijle. Het gebied werd bevolkt door de Toxandriërs (of Toxandri). De Kempen wordt als regio aanzien als een overblijfsel van dit gebied. (www.wikipedia.org, 2006.)

⁶ Wouter Berthout († 1120), telg uit het geslacht Berthout, dat vrij bekend is maar waarvan de herkomst onduidelijk blijft. Volgens sommige bronnen kwam de familie uit Zwitserland of Zuid-West-Duitsland, andere wijzen er op dat het om een familietak van Gwijde van Dampierre gaat. De Berthouts waren van grote betekenis voor de ontwikkeling van de stad Mechelen, die er nog steeds het wapen van draagt.

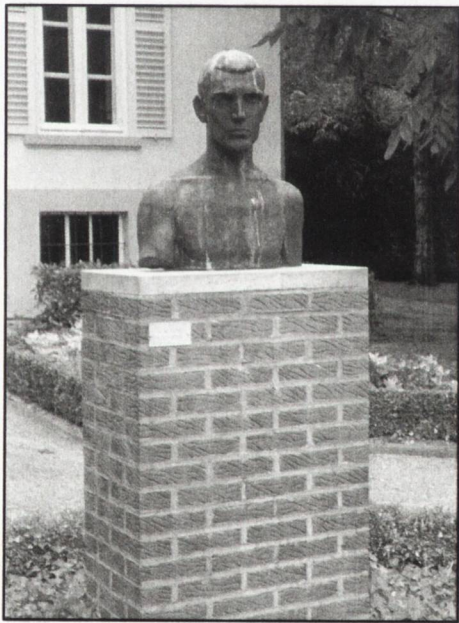
Vervolg en aanvulling : artikel betreffende de kunstenaar Herman DE CUYPER
 Zie vorig nummer 2de Jrg. Nr 1 blz. 12 en 13.

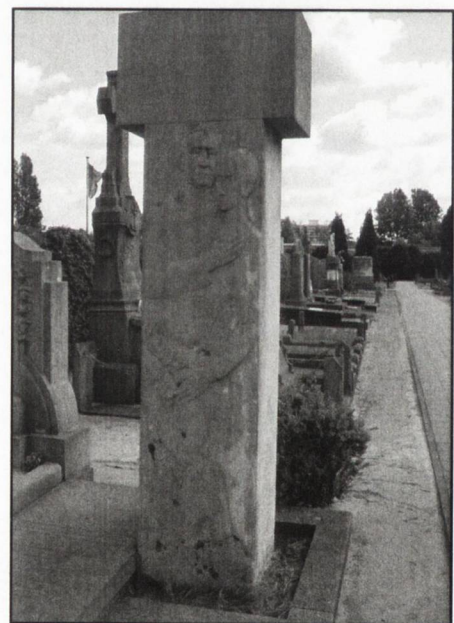
Harpspelende Orpheus

Straatmuzikanten

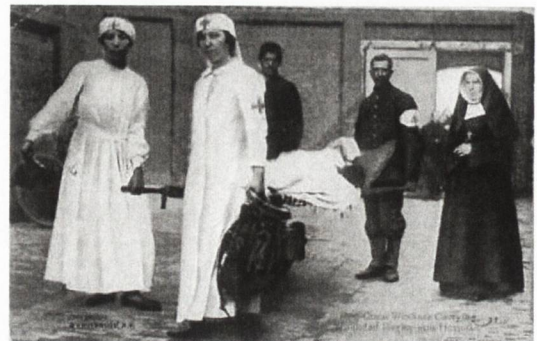
Torso van Jan Neutjens voor kasteel Bel-Air

Grafmonument voor priester Jozef Cleymans

Wij danken zuster Mechtilde Boon zeer oprecht voor haar verdere opzoekingen in het klooster-archief Memoriaal I nr 35. Zij bezorgde ons een aanvulling bij ons tijdschrift 2de Jrg. Nr 1 pag. 31.

De zuster op deze foto is zuster Felicitas (Verheyden Sidonie), geboren te Willebroek op 19 april 1857, in 't klooster der Dochters van Maria ingetreden op 20 november 1882, overleden te Willebroek op 25 augustus 1938. Over haar staat er geschreven : "tijdens de oorlog van 1914 bewees ze grooten dienst in de ambulance die hier in ons klooster gevestigd was. Toen het Duitsch leger hier binnen kwamen volgde zij de zieken en ziekenverzorgers naar Engeland ..."

Jef SCHAMPAERT

Musiceren, componeren en dirigeren - een leven vol muziek!

Meester Jef Schampaert, die in Kalfort geboren werd en er opgroeide in een muzikaal milieu, is zonder meer de grootste en de meest vooraanstaande musicus die de streek van Klein-Brabant en het Vaartland ooit heeft voortgebracht. Hij werd geboren in dit rustig landelijk dorp tegenover de kerk en had er als burens : Richard De Wachter en Fil Vanherstraeten. Dit trio boezemvrienden was onafscheidelijk verbonden tijdens hun jeugdig jongensleven en in hun gezamenlijke schoolperiode in Kalfort.

Musicus Jef Schampaert

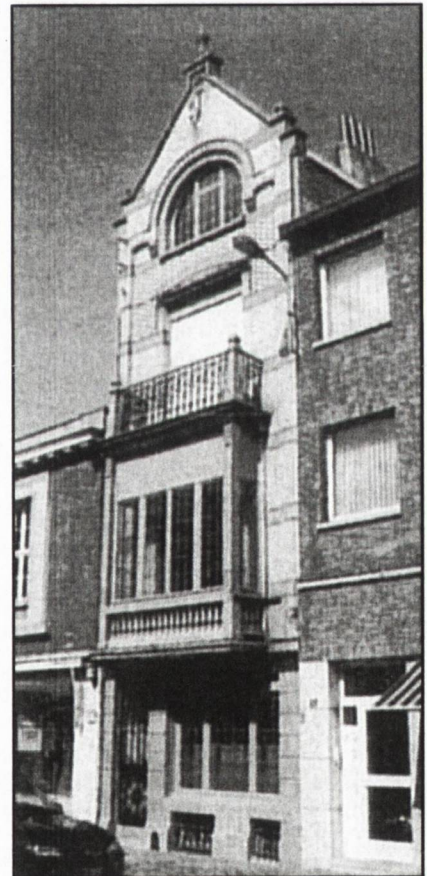
Zijn vader Petrus Joannes Jacobus Schampaert, die geboortig was van Puurs, was muziekleraar, koster en organist terwijl zijn moeder Henrica Ludovica (Louisa) Meersmans (eveneens geboren te Puurs) er onderwijzeres-schoolhoofd was. Zijn voorouders langs vaders kant hadden hun roots in de streek van Londerzeel, Malderen, Steenhuffel en Merchtem.

Zijn muzikale levensloop : Muziek werd hem met de paplepel ingegeven. De eerste muzieklessen kreeg hij van zijn vader. Zoontje Jef had belangstelling voor muziek want op jeugdige leeftijd wou hij reeds musiceren en componeren. Daarom mocht hij studeren aan het Koninklijk Conservatorium te Brussel (toen nog geheel Franstalig).

Verplaatsingsmoeilijkheden tijdens de Eerste Wereldoorlog waren er de oorzaak van dat hij naar het Lemmensinstituut te Mechelen trok, want muziek was voor hem alles.

Het is later aan het Koninklijk Vlaams Muziekconceratorium van Antwerpen dat hij zijn beste en bekwaamste leraars vond : Arthur De Hovre (orgel), Lodewijk Ontrop en August De Boeck (beide harmonie) en Lodewijk Mortelmans (kontrapunt en fuga).

Jef Schampaert werd geboren te Puurs-Kalfort op 18 februari 1899 als derde in het gezin met vijf kinderen. Hij huwde op 6 augustus 1926 met Rosa Aerts en overleed te Willebroek op 11 januari 1985. Na zijn huwelijk vestigde hij zich in de Nieuwstraat nr 25 te Willebroek (het Pomponfabriekske genaamd).

Nieuwstraat nr 25 – Het Pomponfabriekske

Jef Schampaert was muzikaal zeer begaafd en haalde in elk van de genoemde disciplines een “eerste prijs”. Bovendien won hij ook de compositiewedstrijd “Albert De Vleeschouwer” met een Scherzo voor vier violen.

Als privé-leerling van Flor Alpaerts, die later zijn grote vriend werd, vervolmaakte hij zich in “instrumentatie en compositie”.

Zijn muziekcarière chronologisch gezien :

- 1907 :** Op 8-jarige leeftijd werd hij ingewijd in de vioolkunst door Jef De Nil uit Temse
- 1908 :** Amper 9 jaar geworden spoorde hij met de trein naar het Conservatorium te Antwerpen om er avondlessen **notenleer** te volgen. Hij had er als leraars Willems en De Schacht.
- 1910 :** 11 jaar – Jef schreef zijn eerste compositie voor piano. Jef wou organist worden
- 1912 :** Jef Schampaert uit het kleine dorpje Kalfort werd naar het toen nog volledig Franstalig Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel gestuurd
- 1914-1948 :** Tijdelijke onderbreking van zijn muziekstudies door oorlogsomstandigheden
- 1919-1923 :** Studies aan het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Antwerpen
- 1920 :** Behaalt er de eerste prijs in harmonie (grote onderscheiding) en tevens een eerste prijs in orgel (grote onderscheiding)
- 1922 :** Eerste prijs in contrapunt (grootste onderscheiding)
- 1923 :** Eerste prijs in fuga (onderscheiding)
- 1923-1926 :** Studeerde compositie en orkestratie bij Flor Alpaerts door wie hij steeds gesteund en aangemoedigd werd.
- 1924 :** Jef Schampaert won de compositiewedstrijd “Albert De Vleeschouwer”.
- 1929 :** Eerste opvoering van zijn eerste belangrijk orkestwerk, de “Fantaisie Tragi-Comique” in de feestzaal van de Dierentuin te Antwerpen en dit met een groot succes.
- 1929 :** Voor jef een nieuwe periode – hij werd leraar piano, notenleer en samenzang aan de zo pas gestichte muziekschool te Willebroek.
- 1934-1960 :** Tijdens deze periode ontstonden de meeste composities voor groot orkest waaraan Flor Alpaerts heeft meegewerkt. Zo ontstonden : Sotternieën (1928), Golgotha (1930), Ballata Erotica (1934), Romantisch Concertstuk (1935), Cantilena (1936), Spreuken en vertelsels (1936-1937) en Symfonische Psalm (1943).
- 1942 :** Jef werd aangesteld als adjunct-leraar harmonie aan het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Antwerpen
- 1944 :** Hij werd er vast benoemd
- 1956 :** Hij werd er gepromoveerd tot leraar voor de hogere graad
- 1960 :** Te Willebroek op rust gesteld

Huldeblijken :

In september 1953 stichtte men te Willebroek de Willebroekse Concertvereniging “De Vrienden van de Muziekschool” onder impuls van toenmalig burgemeester Jan Van Winghe. Jef Schampaert werd hiervan bestuurslid. Gemiddeld drie concerten vonden plaats in een telkens uitverkochte zaal “Odeon”.

12-12-1960 : Openbare huldiging door het gemeentebestuur op een concertavond met uitsluitend werk van Jef Schampaert zelf

19-05-1969 : gehuldigd ter gelegenheid van zijn 70ste verjaardag

12-03-1979 : Huldiging ter gelegenheid van zijn 80ste verjaardag

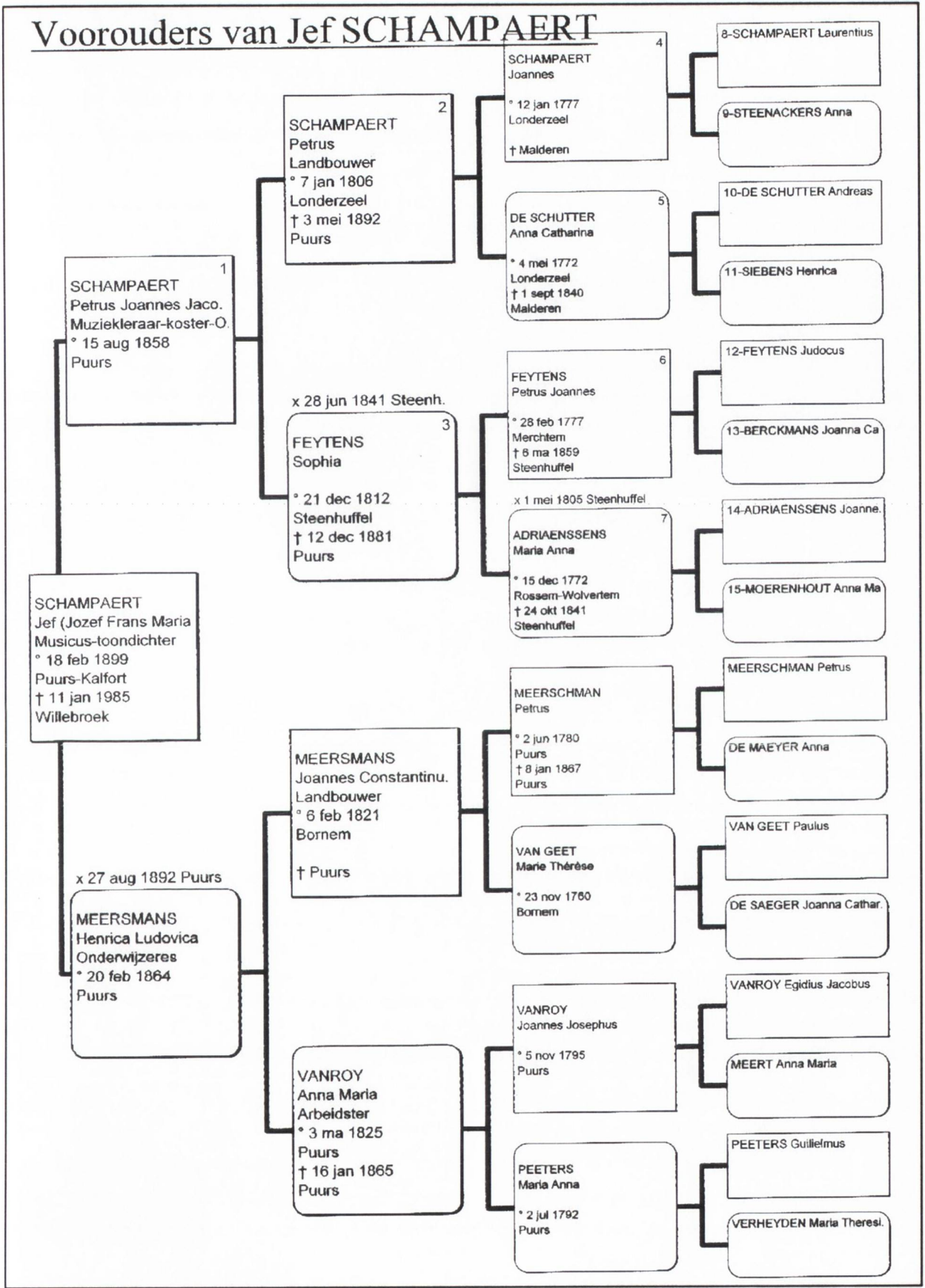
1984 : Huldeprogramma Jef Schampaert bij zijn 85ste verjaardag

Meester Jef Schampaert stond bekend om zijn geduld en zijn stiptheid. Zijn school werd een begrip in en rond Willebroek. Leraars en leerlingen hadden steeds veel eerbied en veel lof voor hun directeur-leraar. Zeer velen zullen Jef Schampaert te weinig gekend hebben als mens en als componist.

Beseffen hoe groot hij was en welk vakmanschap hij bezat, kan slechts gebeuren na het beluisteren van al die mooie muzikale creaties. Jef Schampaert heeft veel bijgedragen aan de rijkdom van ons eigen Cultuurbezit.

door Gust Van Auwenis

Voorouders van Jef SCHAMPAERT

OPMERKELIJKE WILLEBROEKSE ZIELEHERDERS

Willebroek heeft een aantal zieleherders en pastoors gehad die mee het leven in de gemeente hebben beïnvloed en tevens een grote rol hebben gespeeld in Willebroek en omgeving. Zo ondermeer :

Wouter Van Stolwijk : pastoor van Willebroek werd op 10 februari 1537 aangehouden en wegens ketterij verbrand op de brandstapel te Vilvoorde op 24 maart 1541.

Cornelis Van Den Aerde : pastoor te Willebroek (1588-1598) zegende in de plaatselijke Sint-Niklaaskerk het huwelijk in van zijn eigen natuurlijke dochter Maria Van Den Aerden.

Egidius Joannes Schaffenmeyer : was pastoor te Willebroek van 1769 tot aan zijn overlijden op 29 december 1782. Hij was de zoon van de Willebroekenaar Schaffenmeyer en van een onbekende vrouw. In zijn tijd werd de preekstoel van de kerk totaal vernieuwd en dit met toestemming van Baron Helman de Grimberghe.

Hij zegende op 27 september 1779 het huwelijk in van de ouders van Magdalena Van Leuven, de grondlegster van het plaatselijk onderwijs. Hij doopte Magdalene Van Leuven op 30 november 1780. De begrafenis van Johan B. Lud. Bonaventura Helman de Grimberghe die te Leuven overleed werd door hem geleid op 16 februari 1781.

Op 24 september 1781 zegende hij het huwelijk in van Philippina Henrica Josephina Helman de Hrimberghe met J.P. de Longpré de la Francke-Conté.

De twee eerste kinderen van Joannes Baptist Van den Bossche en Joanna De Vos werden door hem gedoopt. Andreas op 30 november 1779 en Laurentius op 11 maart 1782.

Hij had als onderpastoor **Petrus Le Cerff** die de zoon was van de Willebroekenaar F. De Cerff en Anna Van Look.

Joannes Benedictus De Clerck : werd geboren op 21 oktober 1753 te Reninge a/d IJzer, bisdom Ieper in West-Vlaanderen. Zijn vader was er burgemeester (amptman, Amman : schout, schoutete, ambtenaar of regeringspersoon) en tevens praetor en plaatselijk rechter te Krombeke. Hij werd pastoor benoemd te Willebroek op 29 juni 1783 als opvolger van Egidius Scheffenmeyer. Zijn woonst bevond zich in de Nokkestraat.

J.B. De Clerck weigerde de Eed van getrouwheid aan de Franse Republiek af te leggen met als gevolg dat op 6 januari 1798 tegen hem de deportatie werd uitgesproken. Dit gebeurde ook tegen zijn 27-jarige onderpastoor Walter Loosen.

Deze eed was als volgt geformuleerd : **Ik zweere haet aen het Koninkdom en aen de regeeringsloosheyd ende Getrouwigheyd aen de Republiek ende aen de Constitutie van het jaar Dry.**

J.B. De Clerck kon hieraan ontsnappen omdat hij gewaarschuwd was door zijn vrienden dat men hem kwam aanhouden. Hij ging in ballingschap naar Emmerich a/d Rijn in Duitsland nadat hij eerst zijn huisraad had verdeeld. Hij verbleef ook in een woning tussen Elten (Duitsland) en 's Heerenberg (Nederland) om tenslotte in het begin van 1800 zijn intrek te nemen bij pastoor Schriks van Wamel bij Thiel (NL) een dorp tussen Maas en Waal.

In de zomer van 1800 keerde hij terug naar Willebroek waar hij op 4 juli 1804 overleed.

Kerk van Emmerich a/d Rijn

In de zijgevel van de Sint-Niklaaskerk in de Kerkstraat kan men een ingemetselde grafsteen vinden met volgende ingebeitelde tekst :

Uw tijd is kort
D. O. M.
Hier liggen begraven
Den seer Eerw. Heer Joes.Ben. De Clerck
Pastoor alhier
Sterft 4 july 1804, oud 53 jaren
Hij waakt onder den hoop der dooden.
Sr. F. Verdickt sterft 8 februari 1808
Oud 68 jaeren
Jouffr. J.M. De Reuse syne huysvrouwe
Sterft 28 april 1806 oud 50 jaeren
Onzen tijd is een voorbijgaende schaduwe.
Sr. J.B. Verdickt hunnen zone
Sterft 27 dec. 1813 oud 31 jaeren
In 't midden syner daegen
Den Eerw. Pater G. Luyten Minderbroeder
Sterft 16 aug. 1808 oud 56 jaeren
Gelyk zy malkanderen in hun leven bemind
Hebben, so zyn sy in de dood niet gescheyden.
Heden wy, morgen gy.
R. I. P.

Op 29 augustus 1789 leidde J.B. De Clerck de begrafenis van Philippina Henrica Helman die te Humbeek in de vaart verdrong en op 15 maart 1750 leidde hij de begrafenis van haar moeder, de echtgenote van J.B. Bonaventura Helman.

Beide werden evenals de Baron zelf in de familiekelder bijgezet.

Op 20 augustus 1793 doet hij de begrafenisdienst voor Carolus Van den Heuvel, verdrongen in de Vaart en op 16 november 1792 en voor Nicolaus Caygnard, een Frans soldaat, doet hij hetzelfde. Deze soldaat verdrong in de rivier (waarschijnlijk bedoelt men de Rupel).

Op 21 januari 1794 werd door hem het huwelijk ingezegend van Paulus Apers, schoolmeester en koster te Willebroek, en op 16 augustus 1796 voltrok hij het huwelijk van **Emmanuel Benedikt Rollier met Isabella Van Den Bogaert.**

Hetzelve deed hij ook op 26 februari 1794 voor **Jacobus Peeters** (notaris te Willebroek) met **Joanna C.F. Hannaert.**

Guilielmus Pauwels : geboren te Reet op 27 september 1802. Van 1835 tot 1863 was hij onderpastoor en pastoor hier in Willebroek. Hij overleed er op 17 augustus 1863 als “de vriend van iedereen” en werd “de vader der armen” genoemd. Zo wordt hij ook vermeld in het verslag van het schepencollege uit 1863. Tijdens zijn ambtsperiode was Henri Van Berchem burgemeester gevolgd door Jacobus Peeters en Eduard Peeters gemeentesecretaris. Op 20 april 1839 overleed Emmanuel Joseph Rollier, de zoon van Emmanuel Benedikt Rollier die op zijn beurt overleed op 25 mei 1851. In zijn tijd werd de Sint-Niklaaskerk ingrijpend verbouwd naar de plannen van **architect Schadde**. Guilielmus zegende op 13 juli 1843 het huwelijk in van Eduardus Jacobus Joannes Peeters (notaris te Willebroek) met Maria Catharina Janssens. Ook de kinderen uit dit huwelijk werden door hem gedoopt : Alida (°1843), Cesar (°1845), Americus (°1847), Odilla (°1853), Ludovica (°1854), Gaston Ludwig (°1856), Emma (°1857) en Egidius (°1859).

Tijdens de verbouwingswerken aan de kerk in 1853 schonk de familie de Grimberghe een bedrag van 2.500 fr. Met daarbij het verzoek een “tribune” te laten bouwen voor de Baron en zijn familieleden en bovendien een grafsteen te plaatsen in de gevel van de kerk.

Joannes Leonardus Van den Broeck : in 1804 in Willebroek geboren.

Hij was in 1825 leraar aan het Stadscollege te Mechelen, onderpastoor te Nijvel en werd in 1830 bestuurder van het Stascollege waaraan hij tot dan leraar was.

In 1832 werd hij aangesteld als onderpastoor in de Sint-Gudulekerk te Brussel waarna hij pastoor werd te Sint-Pieters-Woluwe in 1837. Op 14 oktober 1855 overleed hij.

Deze van Willebroek afkomstige priester stond vooral bekend om zijn kennis want hij was een geleerd priester, een uitmuntend latinist en hellenist en bovendien een vermaard predikant en tevens auteur van meerdere godsdienstige werken.

Frans Dryvers : E.H. Frans Dryvers werd geboren te Rotselaar op 5 april 1858 en overleed te Willebroek op 29 december 1914.

Op 30 augustus 1882 werd hij naar de Hogeschool te Leuven gestuurd.

Werd priester gewijd op 23 september 1882.

Hij was onderpastoor in de Sint-Paulusparochie te Antwerpen toen hij werd benoemd tot bestuurder van de congregatie van de Dochters van Maria te Willebroek. Voorheen was hij onderpastoor te Sint-Kwintens-Lennik, leraar te Aarschot en onderpastoor te Opwijk.

Al wie E.H. Dryvers leerde kennen wist onmiddellijk met welk doorziend en helder verstand hij begaafd was.

Menig bewijs van zijn begaafdheid heeft hij gegeven ondermeer door zijn debat dat hij in het openbaar voerde met een afvallig Hollands priester die zich na zijn mislukking bekeerde alvorens te sterven mede zeker door de klare bewijzen van E.H. Dryvers.

Hij publiceerde veel in dagbladen en meerdere tijdschriften en schreef talrijke boeken.

E.H. Dryvers is ook in de geschiedenis van de Vlaamse beweging een belangrijk figuur geweest.

Samen met E.H. Kan. Gustaaf Janssens (schoolopziener) en enkele medestudenten hield hij het tijdschrift "De Student" boven de doopvont. Op 23-jarige ouderdom schreef hij voor dit blad zijn tweede bijdrage, in weze een oproep, die hij ondertekende met de woorden : **"Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Kristus"**! (A.V.V.-V.V.K.). Deze kenspreuk gesymboliseerd op de IJzertoren in Diksmuide komt van hem. Ook de krant "De Standaard" heeft deze spreuk lange tijd op haar frontpagina gehad.

⁷Toen hij op 3 februari 1910 naar Willebroek kwam, kreeg hij de belangstelling van de in volle opgang zijnde socialisten en die van de katholieken, die er de minderheid vormden. Hij liet zich op een door de Vrijdenkersbond van de Socialistische Partij van Willebroek op Kerstdag 1910 georganiseerde debatavond niet helemaal onbetuigd, zoals blijkt uit het in druk gebrachte "Debat tussen Dr. Van den Brink en E.H. Dryvers te Willebroek in het Volkshuis der Socialisten", dat later door de Geloofsverdediging te Antwerpen werd uitgegeven. Dit debat, dat van 5 uur tot 9 uur in de avond verliep, kreeg op zondag 8 januari 1911 in het SOCIALISTISCH Volkshuis te Willebroek een eerste vervolg.

August Van Landeghem, secretaris van de partij en Van Hoeylandt, bijgevoegde socialistische volksvertegenwoordiger voor Sint-Niklaas, traden als tegensprekers op. Het waren debatten vol schermutselingen, al werden deze door Frans Dryvers "verkenningstochten" genoemd. Later volgden er nog enkele van de debatten alsook een aantal voordrachten met tegenspraak.

Een zeer ontwikkeld en zeer geletterd man was hij die steeds aan het denken of het schrijven was vandaar dat hij af en toe verstrooid was waardoor hij soms gelegenheid gaf tot een beetje plezier.

E.H. Dryvers was een beminnelijk en aantrekkelijk man, een echte leider die zonder omwegen op de waarheid afging.

E.H. Frans DRYVERS

⁷ Uit Kent u ze nog ... de Willebroekenaars door Karel De Decker – Europ. bibliotheek, Zaltbommel/NL 1977.

En of hij nu loofde, berispte, zich weerde of tot de aanval overging, steeds bleef hij de kalme man die de overdrijving vermeed. Hij wond zich nooit op, zelfs niet wanneer men moedwillig zijn woorden verdraaide of verminkte of wanneer men trachtte hem uit het zadel van zijn geestdriftig betoog te lichten.

Frans Dryvers moet terecht aanzien worden als een van de grootste en schoonste figuren, niet alleen uit de Willebroekse geschiedenis maar ook uit de Vlaamse strijd en Vlaamse beweging.

Al zijn tussenkomsten hebben in Willebroek geen blijvende gevolgen gehad want de socialisten drukten vele jaren hun stempel op de Willebroekse politiek.

Er zijn weinig Willebroekenaars die weten welk een groot figuur zij in hun midden gehad hebben. Deze zo rijk begaafde priester stierf een plotselinge dood in het oorlogsjaar 1914.

Uit nota's van Jean Huyghe en Gust Van Auwenis

Een gemakkelijke taal, dat Nederlands...?

Het meervoud van slot is sloten,
maar toch is het meervoud van pot niet poten.
Evenzo zegt men altijd: één vat en twee vaten,
maar zal men zeggen: één kat, twee katen?
Wie gisteren nog ging vliegen, zegt heden ik vloog,
dus zegt u misschien van wiegen ik woog.
Nee, pardon, want ik woog is afkomstig van wegen,
maar is voog nu een vervoeging van vegen?
Het woord zoeken vervoegt men tot zocht,
dus hoort vloeken misschien bij ik vlocht?
Alweer mis, want dit is een vervoeging van vlechten
en ik hocht is geen vervoeging van hechten.
Bij roepen hoort: ik riep, maar bij snoepen geen sniep.
Bij lopen hoort: ik liep, maar bij kopen geen kiep,
en bij slopen geen sliep.
Want dat woord is afkomstig van het schone woord slapen,
maar zeg nu niet meer: ik riep bij rapen.
Want dit komt van roepen en u ziet het terstond,
zo draaien wij vrolijk in een kringetje rond.
Van raden komt ried, maar van baden geen bied.
Dit komt weer van bieden, ik hoop dat u 't ziet.
Daarvan komt bood, maar van wieden geen wood.
U ziet de verwarring is akelig groot.
Nog talloos veel voorbeelden kan ik u geven,
want gaf hoort bij geven, maar laf niet bij leven.
Men spreekt van: wij drinken, wij hebben gedronken,
maar niet van hinken, wij hebben gehonken.
't Is: ik weet en ik wist,
maar schrijft u niet bij vergeten, vergist.
Het volgend geval is bijna te bont,
want bij slaan hoort ik sloeg,
niet ik sling of ik slond.
Bij gaan hoort ik ging, niet ik gong of ik gond.
En noemt men een mannetjes-rat soms een rater?
Nee, dat gaat alleen bij een kat en een kater.

Vera Grieten

De geschiedenis van die andere ‘brug van Willebroek’

Als kanaalgemeente heeft Willebroek een uitzonderlijk aantal bruggen op zijn grondgebied. De oudste resterende daarvan, de Boulevardbrug (of wat er van overblijft), wordt momenteel herbouwd. Tijd om terug te blikken op de geschiedenis van dit kunstwerk.

De geschiedenis van de Boulevardbrug gaat ruim honderd jaar terug in de tijd en hangt nauw samen met de negentiende eeuwse evolutie van de Willebroekse Vaart tot ‘zeekanaal’.

De graafwerken aan het Zeekanaal Brussel-Schelde (aanvankelijk *Brusselse* of *Willebroekse Vaart* genoemd) gingen van start op 16 juni 1550. Elf jaar later, in 1561, werd het kanaal opengesteld voor de scheepvaart. Het kanaal mondt dan uit in de Rupel nabij de dorpskern van Willebroek, waar dan ook de eerste sluis stroomopwaarts (varend van de monding naar Brussel) gelegen is.

Na een dijkbreuk, die nabij de huidige *IJzerenbrug* (spoorbrug) in Willebroek de zogenaamde *Kraagput* doet ontstaan, wordt in 1573 beslist een bijkomende sluis te bouwen aan de oevers van de Rupel, waarmee meteen ook het ontstaan van het gehucht Klein-Willebroek wordt ingeluid.

Op deze plaats (vanaf 1576 versterkt met een vesting, de zogenaamde *Rupelschans*) zal gedurende meer dan drie eeuwen de monding van het kanaal gesitueerd blijven, al wordt de oorspronkelijke sluis na 1829 vervangen door de huidige sluis⁸. Dat laatste feit is een initiatief van de Nederlandse Rijkswaterstaat en sluit aan op het graven van het Kanaal naar Charleroi, waarmee in 1824 in opdracht van de Nederlandse koning Willem I wordt gestart.

Na het uitroepen van de Belgische onafhankelijkheid wordt de door de Nederlandse vorst ingezette modernisering van de Willebroekse Vaart verder gezet. Bruggen en sluisen worden vergroot en in Brussel worden nieuwe havendokken gebouwd.

In 1881 verzamelen mensen uit de Brusselse handels- en industriële sector zich in de zogenaamde *Cercle des Installations Maritimes de Bruxelles*, die in de daaropvolgende jaren onophoudelijk zal ijveren voor de modernisering van het kanaal.

In 1896 wordt onder hun impuls en die van de expansiegerichte koning Leopold II de *Société anonyme du Canal et des Installations Maritimes de Bruxelles* oftewel de *NV Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel* (of in de volksmond: *de Maritime*) opgericht⁹. Deze naamloze vennootschap, waarvan de aandelen in handen zijn van de stad Brussel, de Brusselse randgemeenten, de provincie Brabant en de Belgische Staat, heeft als voornaamste taak het dan al eeuwenoude kanaal om te vormen tot een heus zeekanaal, toegankelijk voor zeeschepen.

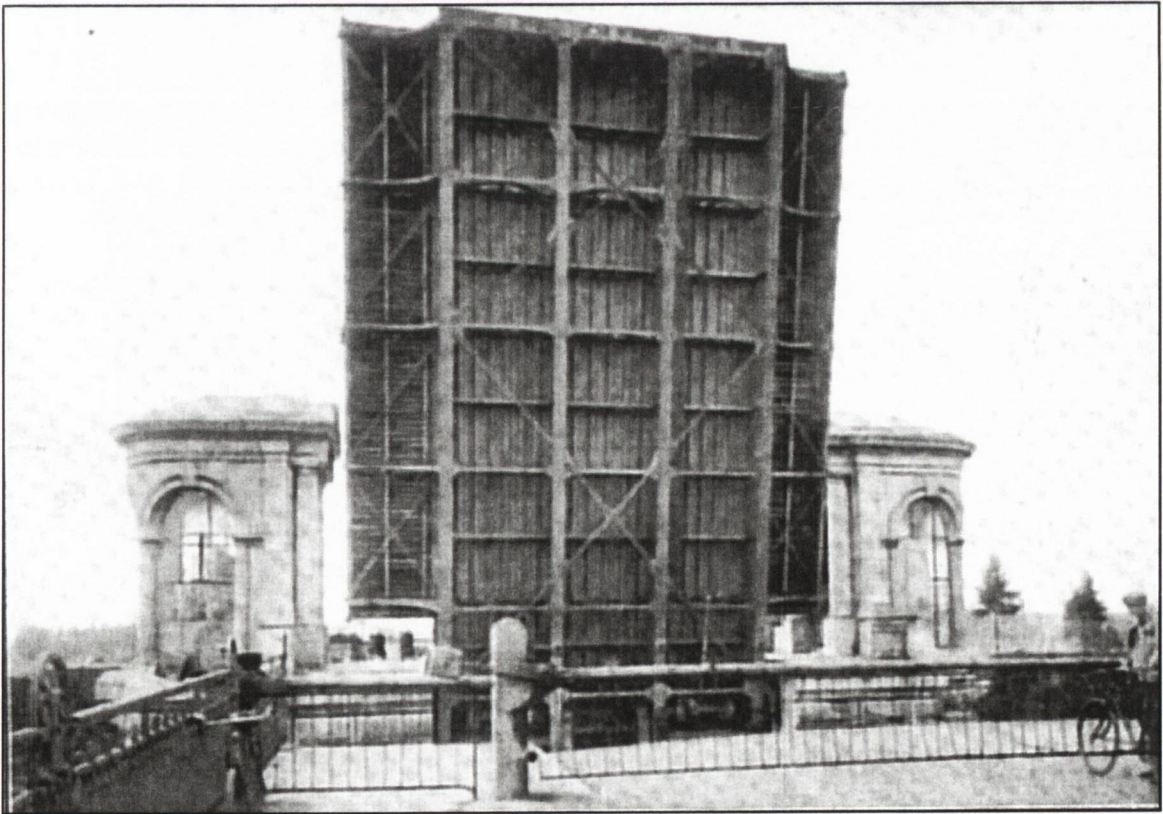
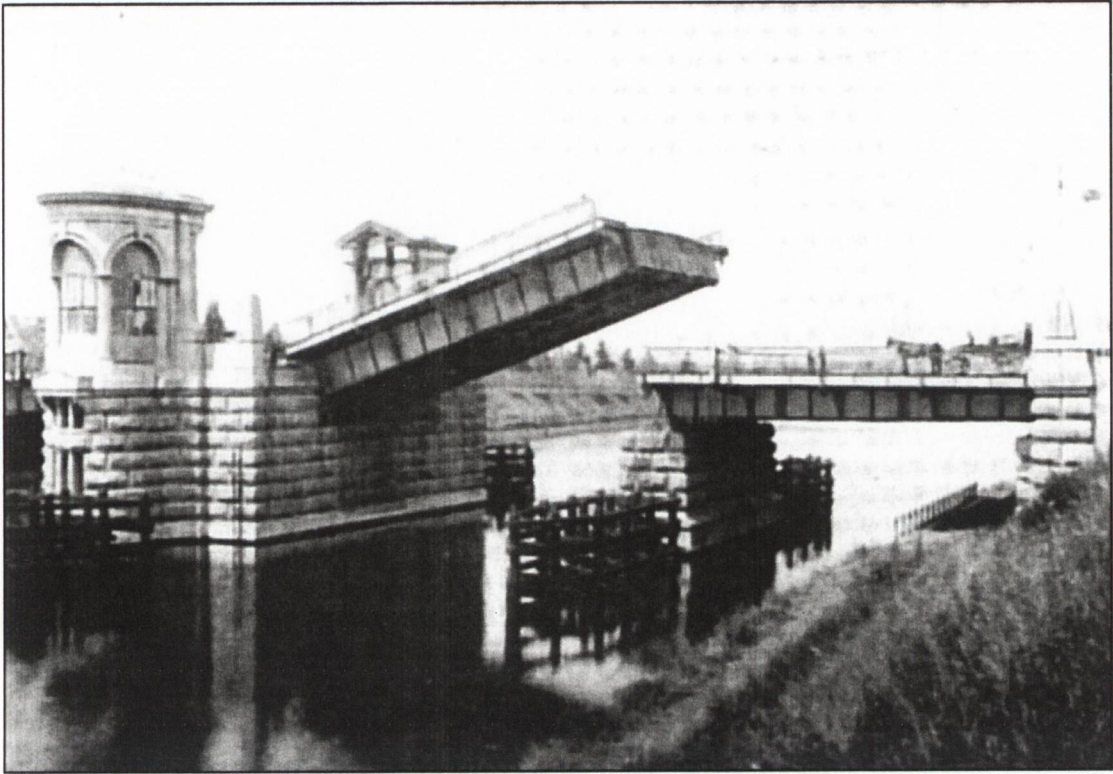
In 1897 worden in dit kader opmetingen en studies verricht, die onder meer voorzien in de aanleg van een nieuwe kanaalarm van Willebroek naar Wintam, met monding in de Rupel. Een verslag van de Raad van Bestuur van dat jaar meldt:

“Les études et mètres relatifs aux ouvrages d’art (du) section de Grand-Willebroeck au Rupel avec débouchée à Wintham, sont terminés (...)”

(Vert.) “De studies en opmetingen voor de kunstwerken op het deel van Groot-Willebroek naar de Rupel, met monding te Wintam, zijn afgerond (...)”

⁸ De oorspronkelijke sluis van Klein-Willebroek, waarvan de bouw startte in 1573, was gelegen ten westen van het nog bestaande sashuis, op de plaats van het huidige Sasplein. De afgeschuinde zuidgevel van het sashuis herinnert hier aan: die volgde de contouren van het wachtdok opwaarts de sluis, wat meteen ook het zicht op naderende en wachtende schepen verbeterde. In 1829 werd onder leiding van ingenieur Masui, de oude sluis gedempt en vervangen aan oostzijde van het sashuis.

⁹ Deze naamloze vennootschap bleef bestaan tot aan de federalisering van België in 1988 en werd vanaf 1994 vervangen door de *vervlaamste* NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen, die op zijn beurt in 2005 in het licht van een reorganisatie van de Vlaamse overheid, werd vervangen door Waterwegen en Zeekanaal NV.

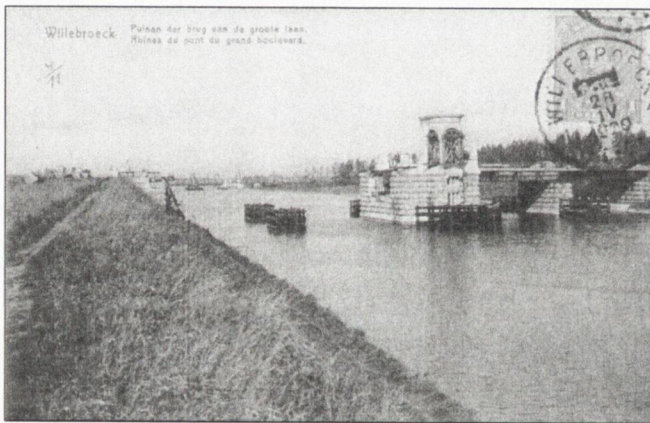

Twee unieke 'zichten' op de Boulevardbrug in 1925 (foto's uit 'Annales des Travaux Publics' – Brussel, 1925)

De start van de moderniseringswerken volgt uiteindelijk in 1900 en wordt gegeven door koning Leopold II en koningin Marie-Henriette. De werken volgen in fasen. De vierde fase die wordt aangevat 1907/1908, voorziet in de bouw van een horizontaal draaiende brug nabij Klein-Willebroek. In het jaarverslag van 1908 wordt echter gemeld dat:

“Par suite de la création par l'État Belge d'un boulevard de 30 mètres de largeur entre Bruxelles en Anvers, le Département des Travaux publics nous a fait connaître que le pont-route tournant de Petit-Willebroeck devra être déplacé et modifié. Le nouvel ouvrage, à tablier basculant, aura 18 mètres de largeur, dont 12 mètres pour la voie charretière. Le Département supportera tout le supplément de coût du nouvel ouvrage. Les plans d'exécution sont en voie d'élaboration.”

(Vert.) “Ingevolge de aanleg door de Belgische Staat van een laan van 30 meter breed tussen Brussel en Antwerpen, heeft het Departement van Openbare Werken ons laten weten dat (het ontwerp van) de draaiende wegbrug van Klein-Willebroek zal moeten verplaatst en aangepast worden. Het nieuwe kunstwerk (een klapbrug of basculebrug) met kantelend wegdek, zal 18 meter breed zijn, waarvan 12 meter voor de rijweg. Het Departement zal alle bijkomende kosten voor het nieuwe kunstwerk dekken. De uitvoeringsplannen worden uitgewerkt.”

De Boulevardbrug werd tijdens de eerste Wereldoorlog flink beschadigd, zoals blijkt uit deze prentkaart, verstuurd in 1920. (bron: archief bibliotheek Willebroek).

landbouwgronden te drassig worden en kelders en woningen met wateroverlast te kampen krijgen. In 1918 maakt de Raad van Bestuur van de *Maritime* in dit verband melding van vergoedingen voor schade aan oogsten en van droogleggingswerken aan huizen en kelders te Humbeek en te Tisselt.

Een groot deel van de werkingsmiddelen van de *Société Anonyme* gaat ondertussen ook naar voedingshulp voor het personeel van de vennootschap en naar de stijgende kosten en prijzen die de oorlog met zich meebrengt.

Desondanks kan in 1917, nog voor het einde van de oorlog, reeds worden gestart met herstellingswerken. Onder meer de Boulevardbrug wordt daarbij gedeeltelijk hersteld. Het jaarverslag van 1917 vermeldt:

“Divers travaux ont été exécutés (...) en 1917, savoir: Parachèvement des estacades du pont-route basculant de Petit-Willebroeck. Reconstruction d'une partie du parement Sud de la pile centrale endommagé en 1914 par fait de guerre (...).”

(Vert.) “Verschillende werken werden uitgevoerd in 1917, te weten : Afwerking van de remmingswerken van de basculebrug te Klein-Willebroek. Heropbouw van een gedeelte van de opleggers (=brugdek) aan de zuidelijke kant van de centrale brugpijler, beschadigd in 1914 door oorlogshandelingen (...).”

Op 6 juli 1918 om 10.45 uur kan de Raad van Bestuur van de *Maritime* aan boord van de sleepboot

Saint-Gilles de nieuwe kanaalarm inhuldigen. Dat gebeurt volgens een later verslag op bijzonder plechtstatige wijze, met een heildronk van Émile Béco, voorzitter van de *Société Anonyme* ... op de koning (x3), op de koningin (x3), op de koninklijke familie, op het Belgische leger, op 'onze heldhaftige soldaten die streden voor het behoud van onze onafhankelijkheid en het heil van de beschaving', op 'onze Helden gestorven voor het Vaderland', op 'België – voor altijd ondeelbaar, groter en schoner', op het Zeekanaal en op 'het grote Brussel' – telkens gevolgd door applaus en toejuichingen.

Alle feestvreugde ten spijt is de Boulevardbrug op het moment van voormelde plechtigheid nog niet volledig hersteld, maar vervangen door een houten noodbrug. Daarenboven is het kanaal nog op verschillende plaatsen getekend door de oorlog. Zo is er onder meer heel wat *engins dangereux* (gevaarlijk materieel) achtergebleven – een probleem waarover de *Société Anonyme* vlak na de oorlog zowel de minister van Openbare Werken als de minister van Oorlog (sic) aanspreekt.

Op 24 december 1918 wordt de sluis tussen kanaal en Rupel in Wintam opengesteld voor het verkeer en op 12 november 1922 tot slot mogen koning Albert I en koningin Elisabeth het herstelde Zeekanaal eindelijk officieel openen. De waterweg heeft dan een diepgang van vijf meter en kan al prima cijfers voorleggen: op 1 januari 1922 zijn al 200 zeeschepen Brussel binnengevaren.

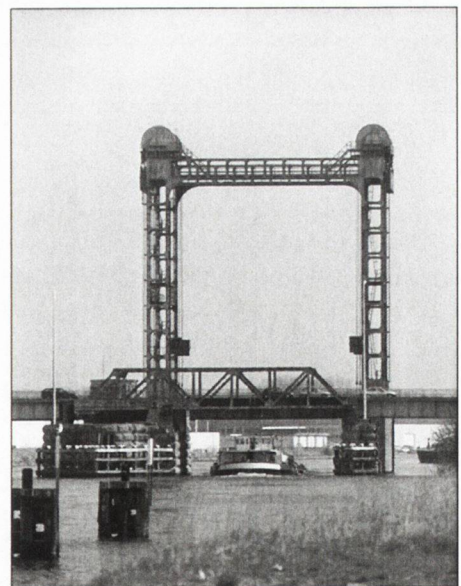
In de tweede Wereldoorlog wordt het kanaal opnieuw zwaar beschadigd: 15 bruggen worden vernield, 60 schepen tot zinken gebracht. In een gedeelte van het kanaal wordt het water zonder voorzorgen verlaagd, wat op verschillende plaatsen zorgt voor dijkverzakkingen.

Ook de Boulevardbrug wordt zwaar beschadigd, zodanig zelfs dat begin jaren vijftig een nieuwe hefbrug wordt gebouwd, enkele meters opwaarts de oude klapbrug. De werken worden uitgevoerd door de *Société Anonyme des Ateliers de Construction de Willebroeck*, en zijn klaar in 1953. De oude basculebrug wordt gedeeltelijk ontmanteld en enkele jaren nadien vernieuwd. Als extra overbrugging moet zij het bijkomende verkeer tussen Brussel en Antwerpen in het kader van Expo '58 opvangen. De Rupeltunnel is er dan immers nog niet, die gaat pas open in 1982.

In de loop van de jaren 1970 wordt gestart met de aanleg van een nieuwe kanaalarm naar Hingene en de bouw van een nieuwe zeesluis, die het kanaal een rechtstreekse aansluiting moet bieden op de Schelde en zo de schepen toelaat de kronkelende Rupel en de verouderde sluis van Wintam (anno 1918, zie boven) te ontwijken. In 1997 is deze nieuwe constructie klaar en wordt ze geopend voor het verkeer door koning Albert II. Het kanaal wordt dan (theoretisch) tot in Willebroeck toegankelijk voor schepen tot 10.000 ton¹⁰. De oude Boulevardbrug vormt echter een knelpunt: de plaatselijke versmalling maakt het grote schepen op zijn minst moeilijk om de brug te passeren en de containerterminal in Willebroeck te bereiken.

In 1999 wordt dan ook gestart met de stelselmatige afbraak van de hefbrug, ter voorbereiding van de volledige vervanging van het complex. De klapbrug blijft voorlopig dienst doen.

Met de start van de bouw van een volledig nieuwe brug met bijhorend wegencomplex breekt een nieuwe fase aan in de ondertussen ruim honderdjarige voorgeschiedenis van de Boulevardbrug. Als de nieuwe versie van de brug in 2008 kan geopend worden, zal dat exact honderd jaar na de start van de bouw van de allereerste versie zijn. *L'histoire se répète....*

1999 om De Boulevard(hef)brug in 1994, afgebroken in plaats te maken voor een gloednieuwe constructie.

Kevin Polfiet

¹⁰ Ter vergelijking: het op onze wateren veel voorkomend binnenschip van het type *Kempenaar* heeft een tonnenmaat van 600 à 700 ton.

1934 - Frans Spiessens, Belgisch kampioen, liet Heindonk nogmaals feest vieren

Op 24 mei 1934 stond het landelijke Heindonk alweer op zijn kop toen het plaatselijk wielerved Frans Spiessens de nationale titel in de categorie bij de onafhankelijken wist te veroveren. In het verre Oost-Vlaamse Deinze versloeg Frans zijn vier medevluchters in een indrukwekkende spurt om daarna de nationale driekleur te mogen omgorden.

Met deze knalprestatie trad hij meteen in de voetsporen van die andere Heindonkenaar Jef Van Dam, die het presteerde tijdens de Ronde van Frankrijk in 1926 niet minder dan 3 ritten te winnen.

Frans Spiessens was woonachtig op de Hamerdijk te Heindonk maar werd geboren te Ruisbroek waar hij het levenslicht zag op 12 augustus 1911. Zijn vader Petrus Judocus en zijn moeder Maria Augusta Coene verdienden hun brood als landbouwers. Als tweede zoon uit dit gezin vinden wij hem terug in de registers van de Burgerlijke Stand als Philemon Frans.

Over de wedstrijd kunnen wij u het volgende vertellen :

111 renners namen op de omloop van Deinze het vertrek. De totale afstand bedroeg 190 km over 10 ronden van 19 km. Alle favorieten uit de categorie onafhankelijken verschenen aan de start. Van bij het vertrek legden de renners er duchtig de pees op. De verschillende ontnappingsen volgden elkaar vlug op. Iets over half wedstrijd kwam de beslissende ontsnapping tot stand met 12 renners voorop waaronder Frans Spiessens. De helft van deze kopgroep werd bij het ingaan van de laatste ronde gelost zodat uiteindelijk 5 renners naar de eindmeet stormden.

In een uiterst spannende eindspurt versloeg de Heindonkenaar zijn medevluchters Vanden Driesche, Vandenberghe, Kindt en Degreef. Hij legde de totale afstand af in 5 uur en 6 minuten. Zijn gemiddelde snelheid bedroeg 37,25 km per uur.

Niettegenstaande dat Frans niet tot het kransje der favorieten behoorde voor de nationale driekleur, won hij enkele weken vóór dit kampioenschap de toen zeer gekende koers Brussel-Hofstade, dwars door de Kempen.

Op 9 mei 1935 trad hij te Heindonk in het huwelijk met Maria Joanna Huyghe. Kort daarna verhuisde het gezin naar de Ruisbroekse Hoogstraat nummer 33.

De Uitslag :

1. Frans Spiessens - 2. Kamiel Vanden Driessche op 10 cm. - 3. Kamiel Vandenberghe op één wiel 4. Marcel Kint op een lengte - 5. - 6. Gustaaf Degreef op 20 sec. - 7. Kamiel Van Iseghem - 8. Vanderveeren - 9. Beeckman op 1 min. 10. - Dubois - 11. Van Bogaert - 12. Goris op 2 min. - 13. Coelaert op 3 min. - 14. Degraeve op 4 min. - 15. Heyninck - 16. Defoort - 17. Willems - 18. Charlet - 19. Wilmot - 20. Lambert - 21. Bury en 22. Moerman.

Zijn Wielerpalmars :

1934 Overwinnaar Brussel-Hofstade en kampioen van België bij de Onafhankelijken

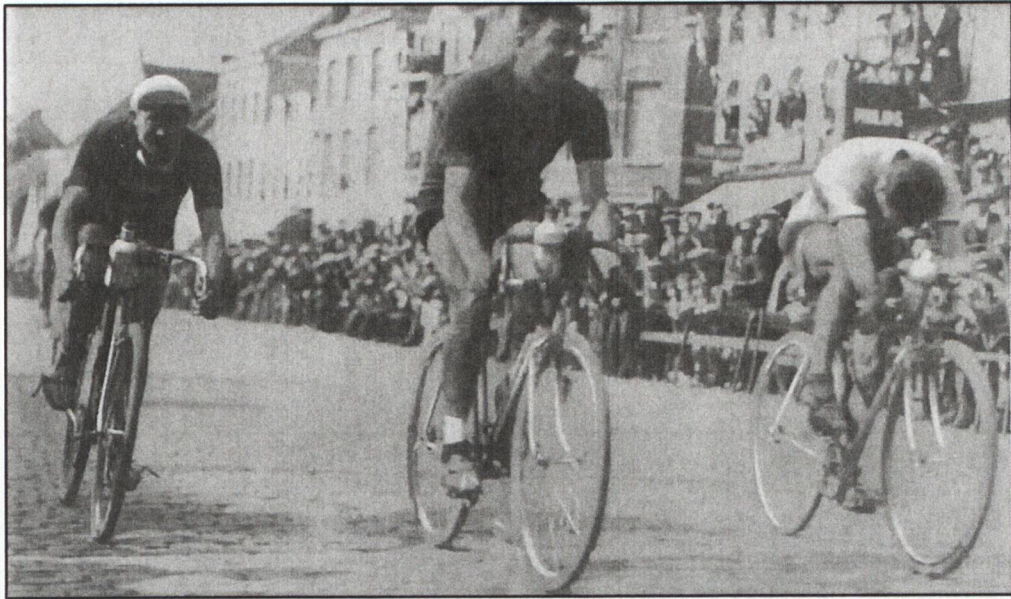
1935 Stapt over naar de Beroepsrenners (Alcyon) – Overwinnaar te Diegem en vierde in Parijs-Brussel en 19° in Parijs-Roubaix.

1936 (Colin) winnaar te Hertvelde en 24° in de Ronde van Vlaanderen.

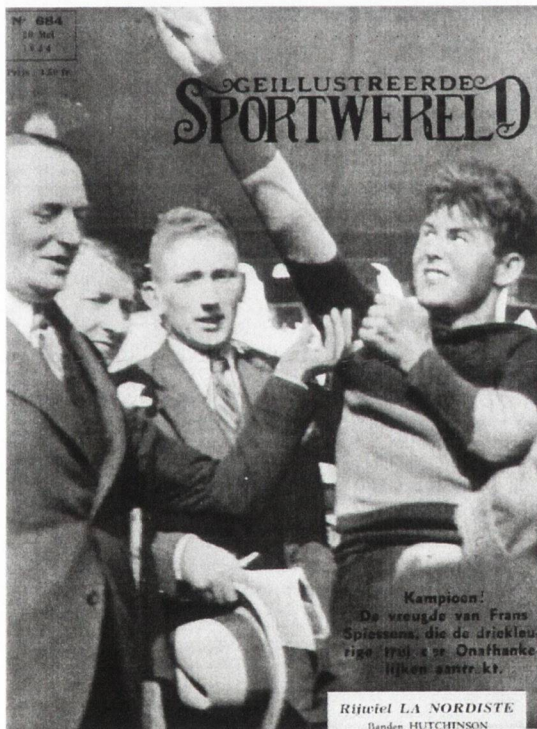
1937 (Zonder Merk – Individueel) Winnaar te Herent.

1938 (Helyett) 4e in de Ronde van Limburg

1939 (Helyett) winnaar van de Ronde van Limburg. Ritwinnaar in de Ronde van Duitsland 5° in de Ronde van Vlaanderen. 23° in Luik-Bastenaken-Luik.

De spannende eindsprint met in het midden winnaar Frans Spiessens

De Cover van de geïllustreerde Sportwereld van 29 mei 1934

De schoonste beloning! Frans Spiessens, de nieuwe kampioen, krijgt van zijn moeder een hartelijken kus.

De overwinningkus van moeder Spiessens

De bevolking van Heindonck heeft haren jongen inwoner Frans Spiessens, de kampioen van België (wielrennen — categorie onafhankelijken) op gulle wijze gehuldigd. Hier ziet men Frans, aan de grens der gemeente opgewacht, waar hem een bloemtuil aangeboden werd.

door Gary Mantiers

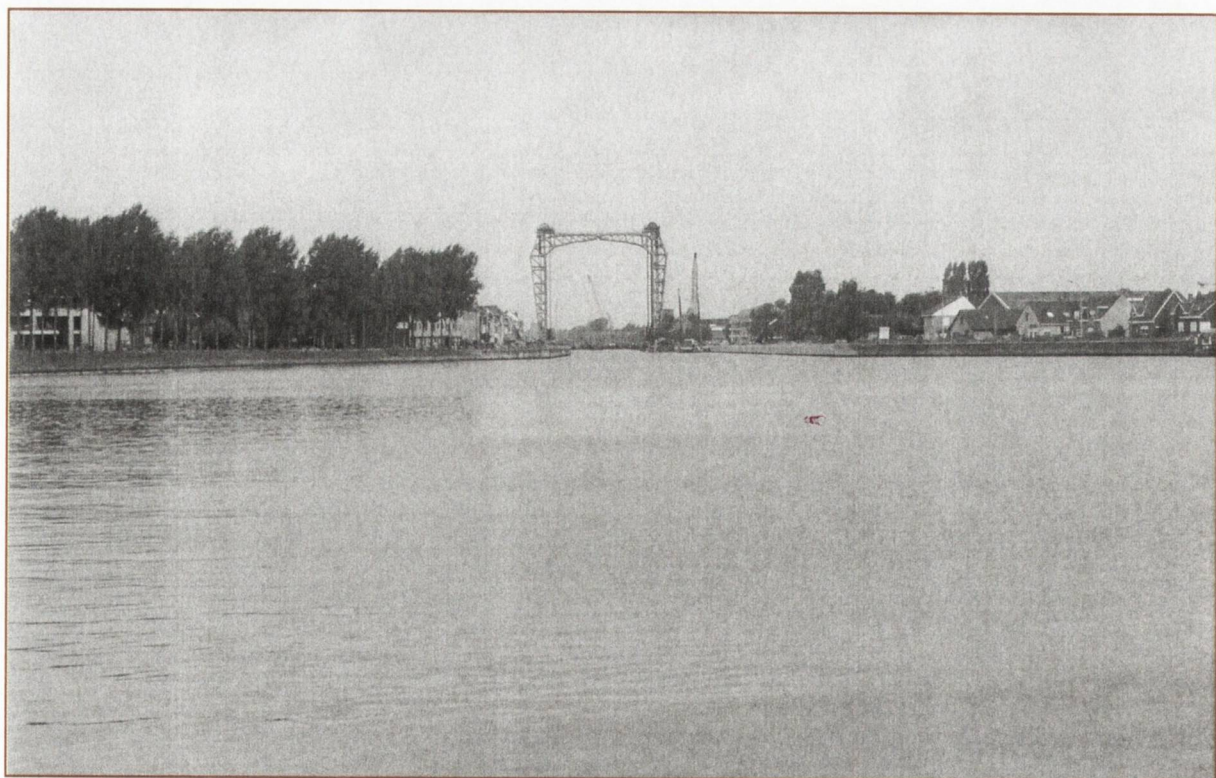
Bronnen : Geïllustreerde Sportwereld nr 684 (1934)
 Weekblad De Stad
 Persoonlijk sportarchief

WILLEBROEK VROEGER EN NU

De zuidzijde van het "Sas van Willebroek" na de waterpeilverlaging

© Foto Guva

Toestand anno 2006

© Foto Guva

Op te merken valt het prachtig panoramisch beeld van de gemeente Willebroeck.

Unieke affiche Willebroeck Jaarmarkt 1924 – Een staaltje van drukkunst en druktechnieken uit de tijd van toen. Afmetingen : 2,50 m x 1,20 m. Affiche bestaat uit één geheel.

DE WILLEBROEKSE “PRINSEN CARNAVAL”

In Willebroek ging men pas in 1956 over tot het verkiezen van een “Prins Carnaval” en later ook een “Prinses Carnaval”. Dit is de 3de reeks die wij in de revue van de prinsen en prinsessen laten passeren en dit in chronologische volgorde van het jaar van hun verkiezing.

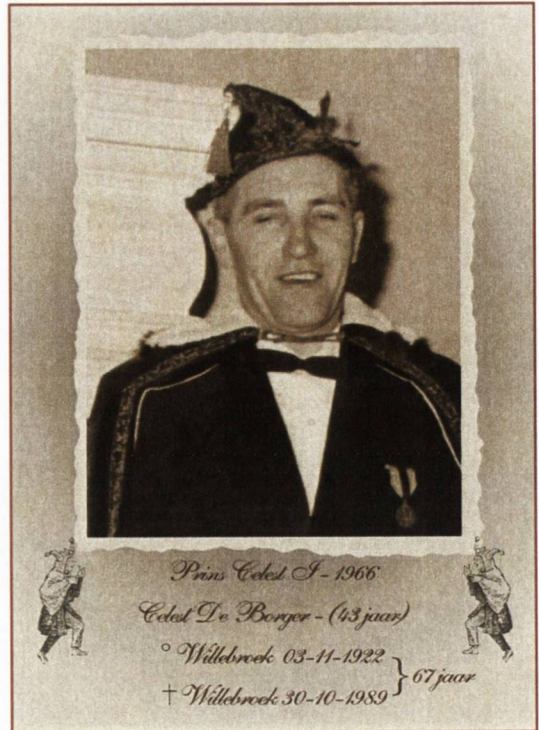
Prinses Anny I (1964)

Prins Willy I (1964)

Prins Jaak I (1965)

Prins Celest I (1966)

Foto's ter beschikking gesteld door François De Pauw.

WIE KENT ZE NOG, DEZE LEERLINGEN VAN DE ZUSTERSCHOOL ANNO +/- 1935 ?

De eerste persoon op de onderste rij zou Louisa Moeremans zijn (zuster van Dr. Moeremans) – Wie zijn de anderen? Mocht u het weten, zend dan het antwoord aan de redactie. Dank voor uw medewerking.

In april 2004 ging de oude papierfabriek Denaeyer in vereffening. Eind december 2006 zullen de oude fabrieksgebouwen gesloopt worden. Nieuwe woningen en bedrijven zullen op deze plaats, die tientallen jaren het uitzicht op de Mechelsesteenweg hebben bepaald, een ander uitzicht geven. Een vertrouwd beeld zal uit het Willebroeks patrimonium verdwijnen.

Weinig ontsnapt aan het geweld van de graaf- en grijpmachines.

© foto Guva

Inhoudstafel : oktober – november – december 2006

Editoraal	blz.	1
De wille-BROEKSCHIJTERS		2
Van onze abonnees uit Klein-Brabant en het Willebroeks Ommeland		4
Niet alle doodsberichten zijn dezelfde		7
Historiek van het klooster der “Dochters van Maria” (deel 5).....		9
De grote geschiedenis van het kleine Vaartland (deel 2)		11
Vervolg en aanvulling Herman De Cuyper		14
Jef Schampaert		15
Opmerkelijke Willebroekse zieleherders		18
Een gemakkelijke taal, dat Nederlands		21
De geschiedenis van die andere “brug van Willebroek”		22
1934 – Frans Spiessens, Belgisch kampioen		26
Willebroek vroeger en nu		28
Uit het gemeentelijk archief (Jaarmarkt-affiche)		29
De Willebroekse “Prinsen Carnaval” (deel 3)		30
Wie kent nog deze leerlingen		31
Weinig ontsnapt aan het geweld van de graaf- en grijpmachines		31

Werkten mee aan dit nummer :

Zr. Mechthilde Boon - Flor Cools - Paul Cools – Chris De Cuyper – François De Pauw – Vera Grieten - Gary Mantiens - Kevin Polfliet – Gust Van Auwenis – Eddy Waumans.

Samenstelling en lay-out : Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten kan slechts gebeuren na schriftelijke toelating van de auteur en mits vermelding van het tijdschrift, jaargang en nummer.

Elk auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Geplande activiteiten:

Zaterdag 16 september 2006 : Ruilbeurs in het Dienstencentrum Paepenheide, Beenhouwerstraat 3 te 2870 Breendonk/Puurs. Inlichtingen en reservatie bij de bestuursleden Jan Peeters en Guido Van Humbeek.

Zaterdag 2 december 2006 : 11de Stambomendag in zaal Paepenheide, Beenhouwerstraat 3 te 2870 Breendonk/Puurs. Inlichtingen bij onze secretaris René Pattyn.

Aandacht! Bezoek regelmatig onze website om op de hoogte te blijven van onze laatste nieuwsjes en geplande activiteiten : www.vaertlinck.be

D
H
I
L
L
I
P
P
E
T

BANKET

R

O

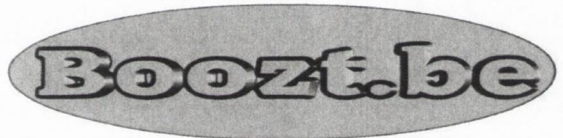
O

D

Kerkstraat 26

Willebroek

Tel. 03/886 65 09

THE BEST HARDWARE STORE IN BELGIUM

Dendermondsesteenweg 111 / bus 29
2830 Willebroek
Tel : 03/866.48.44
Fax : 03/866.48.45

Openingsuren :
maandag : Gesloten
dinsdag : 10 u. – 18u.
woensdag : 10 u. – 18 u.
donderdag : 10 u. – 18 u.
vrijdag : 10 u. – 18 u.
zaterdag : 10 u. – 18 u.

Gesloten op zondag en feestdagen.

CAFE - TAVERNE "CASINO"

Bij Chris & Patrick

Oud Sasplein 3, 2830 Willebroek
(aan de brug)

Tel 03/886 68 70 - dinsdag gesloten

Anno 1905

- VERZORGDE SNACKS
- BRUSSELSE WAFELS
- PANNEKOEKEN
- DIVERSE BROODJES
- MILCKSHAKES
- IJSCOUPES
- VERSE FRUITSAPPEN

POLAT

*Turkse specialiteiten
Alle voedingsmiddelen*

Guido Gezellestraat 38
2830 Willebroek

Tel.+ Fax : 03/886.18.32

Openingsuren: 8.00 u - 20.00 u

Sluitingsdag: Donderdag

Open op zon- en feestdagen.

't Klokske

bij Elke

TEL : 03/886.97.96 (Breendonk)

lotto/dagbladen/schoolbenodigdheden

openingsuren :

ma : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

di : 06.30U - 12.30U / 17.00U - 18.30U

wo : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

do : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

vr : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

za : 08.00U - 12.30U / 13.30U - 16.00U

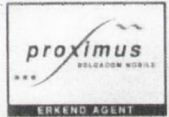
APC

AUTO PARTS CENTER BVBA ALLE AUTO-ONDERDELEN

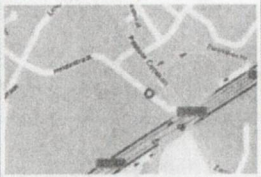
- Groot- en kleinhandel
- Car-hifi - GSM's - carkits - navigatiesystemen
- Alarmen - blinderen autoruiten
- Wisselstukken en onderdelen: *rammen, filters, uitlaten, schokdempers, ...*
- Alledrogers: *skiboxen, sneeuwkettingen, ...*
- Accessoires: *uitbouwkits, verlagingskits, spoilers, sportluchtfilters, ...*

Uw erkend Proximus Privileged partner

Vanaf vandaag kan u met uw GSM e-mails versturen, ontvangen of beluisteren. Raadpleeg www.proximus-interactive.be

Tracking systemen. Bezoek onze site: www.gps-buddy.com

VERHUUR:
sneeuwkettingen - bagageboxen -
bekledingsreinigers

APC Willebroek bvba
Dendermondsesteenweg 212
2830 Willebroek

Tel.: 03/886 35 06 (2 lijnen)

Fax : 03/886 25 71

e-mail: apc.willebroek@yucom.be

Openingsuren : 8.30 - 12 u. / 13 - 18 u. • zat. : 9 - 12 u. / 13 - 16 u.

AD

WILLEBROEK

TEL. 03/886.41.30

KERREMANS & C°

Verzekeringen

Guido, Steve & Kevin Kerremans

Overwinningsstraat 87

2830 Willebroek

Tel: 03/886.43.39

Fax: 03/866.57.02

C.D.V.: 40356

OKAPI

UW PARTNER IN DE INFORMATICA

OKAPI is al 18 jaar dé informatica-zaak van de regio
met zowel een winkel als een business-to-business afdeling

computers - (draadloze) netwerken - printers - scanners - faxen
copiers - digitale fotografie - Telenet - ADSL - software - xbox
PDA - GPS - alle inktpatronen - alle toebehoren - buromateriaal
boekhoudpakketten : BOBsoftware, SAGE lijn 100, Cubic

Eigen technische dienst - Alle herstellingen

Stationsstraat 92-96 te Willebroek
tel. 03 886 90 46 fax. 03 886 06 75
info@okapi.be www.okapi.be

SELEXION®
JA, ER ZIJN NOG VAKMANNEN

DEXIA

B a n k

DEXIA BANK Nieuwstraat
2830 Willebroek
03/860.72.90

COIFFURE JOHNNY

De kapper voor gans uw gezin!

DAMES - KINDEREN - HEREN

Love is in the Hair

Johnny en zijn Team verwachten U

Met (of zonder) afspraak !

Kerkstraat 32
Willebroek

Tel. 03/886.62.85
0475/40.32.29

BETROUWBAARHEID DOOR ERVARING

**HEYVAERT
DE
CONINCK**
ELEKTRISCHE HUISHOUDTOESTELLEN
VERWARMING GAS-HOUT-KOLEN-MAZOUT...
SCHOUWVEGEN
SANITAIR

HEYVAERT - DE CONINCK
Industrieterrein "De Veert" - Callaertstraat 37
2830 Willebroek - Tel. 03/886 82 11
HEYVAERT BART
Heindonksesteenweg 130
2830 Willebroek - Tel. 03/866 37 37

VERWARMING AIRCO SANITAIR

WOONDECORATIE

PEPERMANS

Herman Vosstraat 46
2830 Willebroek

Tel. 03 / 886 68 23
Fax 03 / 866 15 00

www.decoratiepepermans.be

- Vast tapijt
- Vloerbekleding
- Laminaat
- Tapijten
- Gordijnen
- Overgordijnen
- Vouwdeuren
- Zonwering
- Behangpapier
- Verven-Mengmachine
- Textiel
- Onderhoud

VAN HOYWEGHEN
Overwiningsstraat 19
2830 WILLEBROEK

meubelen

Jozef VAN DEN BERGH n.v.

KEUKENS MICKO

Toonzalen : Brielen 5 - 2830 Willebroek-Tisselt
Tel. 03/886 66 03

Donderdag gesloten

WIE HEEFT HET VOOR U IN WILLEBROEK?

KBC Bank & Verzekering
Dendermondsestwg. 17,
2830 Willebroek
tel. 03 860 75 30
fax 03 860 75 32

KBC Verzekeringen
* Spiessens & Partners BVBA
A. Van Landeghemplein 1,
2830 Willebroek
tel. 03 866 17 38
fax 03 866 21 45

We hebben het voor u.

Drukkerij Van Linden

Stationsstraat 9 - 2830 Willebroek

Tel. en fax: 03/ 886 92 93

ZAKENKANTOOR NV VAN TRICHT

L. DE NAEYERPLEIN 16
2830 WILLEBROEK

Tel. 03-886 87 33 - 03-886 94 62

Fax 03-886 20 91

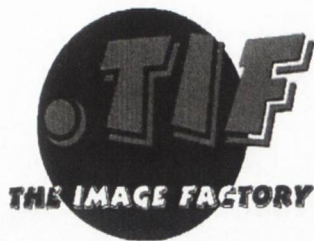
E-mail : yvette.vandemaele.15515@axa-bank.be

Alle weekdays geopend van 9 - 12 uur en van 14 - 18 uur
Dinsdag- en zaterdagvoormiddag enkel na afspraak

**VOOR AL UW BELEGGINGEN, BANKVERRICHTINGEN,
VERZEKERINGEN EN KREDIETEN**

Het kantoor met de betere service !

Digitale drukkerij
Digitaal boekdrukken in kleine oplages
Reclame en belettering

Davy Van Ranst
The Image Factory
Lindestraat 9
2880 Bornem
Tel. 03 899 46 66
Fax 03 899 46 67

www.the-image-factory.be

TKD-EXPRESS

uw partner
voor elk sneltransport !

expresse zendingen van 1 gram tot 4 ton
distributie via vaste opdrachten

Dendermondsesteenweg 204 • 2830 Willebroek
T +32 (0)3 686 08 00 • info@tkd.be

microfilm techniek

Total document service

MICROFILM – SCANNING

Afdrukken van uw microfilms op papier
Overzetten van uw microfilms op CD of DVD
Al uw documenten op CD of DVD

Res. Talmar III – Dendermondsesteenweg 111/B34 – 2830 Willebroek
TEL 03/866.25.25 – FAX 03/866.25.26
www.microfilmtechnik.com – microfilm.technik@skynet.be